

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 5 JANUARI 1927

No. 575

INHOUD.

	Blz.
REDE VAN DEN VOORZITTER DER KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM, E. HELDRING. Vlagbevoorrchtting door <i>Mr. F. W. A. de Kock van Leeuwen</i>	2
De niet-converteerbare leeningen der Rijksverzekeringsbank door <i>V. Noest</i>	4
De niet-converteerbare leeningen der Rijksverzekeringsbank door <i>V. Noest</i>	6
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De financieele toestand en de economische crisis in Frankrijk door <i>Prof. B. Nogaro</i>	9
De economische toestand in Joego-Slavië door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>	11
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl. Indië	13
Stand der cultures en uitvoer gedurende het derde kwartaal 1926 in Suriname	14
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	15
MAANDLIJFERS:	
Rijkspostspaarbank	16
Postchèque en Girodienst	16
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	16
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	17
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	17—24
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Rbbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Met ingang van 1 Januari jl. is belast met de werkzaamheden van Redacteur-Secretaris: *de heer S. Posthuma.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—, Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

4 JANUARI 1927.

Ook deze week bleef de geldmarkt onveranderlijk vast. De vraag naar geld werd bij het naderen van de jaarswisseling nog regelmatig groeter, zoodat er voor wissels slechts nog tegen het officieele tarief van De Nederlandsche Bank plaatsing te vinden was, terwijl voor wissels met twee handteekeningen herhaaldelijk nog $\frac{1}{16}$ à $\frac{1}{8}$ pCt. meer toegestaan moest worden. Ook de prolongatierente liep nog iets verder op. Woensdag werd zelfs $4\frac{1}{2}$ pCt. genoteerd.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank maakt de invloed van de maand- tegen jaarwisseling

zich kenbaar door een aanmerkelijke stijging van de posten binnenlandsche wissels en beleeningen. Eerstgenoemde post bleek te zijn toegenomen met bijna f 26,5 millioen, de beleeningen met bijna f 22 millioen. De rekening van het Rijk vertoont geen andere wijziging dan een afname van het saldo in rekening-courant van ruim f 8,3 millioen op de vorige weekbalans tot ruim f 1,4 millioen thans.

Van de posten papier op het buitenland en diverse rekeningen onder het actief vertoont eerstgenoemde een stijging van bijna f 0,1 millioen en laatstgenoemde een toename van bijna f 4 millioen.

De metaalvoorraad nam met ruim f 0,5 millioen af. De bankbiljetten in omloop stegen met ruim f 48,5 millioen, de bankassigatiën in omloop met ruim f 1,8 millioen, terwijl ook de saldi in rekening-courant van anderen een toename aanwyzden en wel van ruim f 7,5 millioen.

Het beschikbaar metaalsaldo daalde met bijna f 1,1 millioen. Het dekkingspercentage bedraagt 49.

* * *

In verband met de vaste geldmarkt waren de koersen van de verschillende goudwissels eerder lager. Dollars liepen tot $2,49\frac{13}{10}$ à $\frac{7}{8}$ terug en Ponden daalden van $12,13\frac{1}{2}$ tot $12,12\frac{1}{2}$. Het sterkst daalden de Marken, die onder invloed van duurder geld in Duitschland de vorige week sterk waren opgelopen, maar nu des te sterker reageerden. Geopend op 59,58 werd Vrijdag voor 59,42 afgedaan. Franken waren zeer stabiel en schommelden nauwelijks 2 cent. Ook Lires ondergingen geen groote verandering. Ook van de overige wissels valt weinig te vermelden.

LONDEN, 3 JANUARI 1927.

De vraag naar geld tot in het nieuwe jaar was zeer geprononceerd verleden week en werd in hoofdzaak voldaan door de Bank van Engeland, welke zeer aanzienlijke bedragen voor 7 tot 10 dagen aan de markt uitleende tegen $5\frac{1}{2}$ pCt.

Het gezamenlijk bedrag op deze wijze verschuldigd door de geldmarkt aan de Bank wordt geschat op 40 millioen pond; daggeld was dientengevolge verleden week zeer gemakkelijk tegen lagen prijs. Ook nu is de positie zeer ruim. Of de markt echter over voldoende middelen zal beschikken om de geheele schuld aan de Bank zonder moeite terug te betalen wordt hier en daar in twijfel getrokken en zal in het begin van de volgende week moeten blijken.

In de discontomarkt overheerschte de verwachting van goedkoper geld en een mogelijke verlaging van het disconto. Dientengevolge was de koers voor transacties per begin Januari flauw tot $4\frac{3}{8}$ pCt.

De gunstige beweging van den Dollarkoers tot $4,85\frac{1}{2}$ oefende hierop natuurlijk invloed uit, hoewel men niet uit het oog verloor, dat de Deutsche koers nog steeds bij het gouduitvoerpunt staat.

Sedert is de Deutsche koers tot 20,40—20,41 opgelopen, maar wordt die beweging als van tijdelijken aard en in verband met het einde van het jaar geacht te zijn.

REDE VANDEN VOORZITTER DER KAMER VAN KOOPHANDELEN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM, E. HELDRING.

Wij ontleenen aan de nieuwjaarsrede van den heer E. Heldring, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam het volgende¹⁾:

Volkenbond.

Europa is in het afgelopen jaar voortgegaan op den weg naar verder herstel van rust; nochtans niet geruischloos en glad, doch slechts hortend en stootend en weinig elegant struikelend, is men verder gekomen. Met veel wringen en niet zonder dat werd voldaan aan eischen, welke tegen de volkenbondsgedachte indruischen, werd Duitschland lid van den Bond; de afscheiding van enkele landen, welke onrijp voor die gedachten bleken te zijn, toen het nog slechts den schijn had alsof van hen een offer werd verlangd, hield daarmede verband. De voortreffelijke houding, daarbij ingenomen door Zweden in het belang van het recht en zijn daarbij gevoerden strijd tegen politieke groepeerings van belangen, dwingen bewondering af. Wij hopen dat dergelijke crises zich niet meer zullen voordoen, doch bij onverhoopte herhaling vertrouwen wij, dat de vertegenwoordigers van Nederland, indien daartoe geroepen, dezelfde beginselen zullen verdedigen. Want nog steeds wordt het niet voldoende beseft: slechts in de juiste toepassing der volkenbondsgedachte, in het wegnemen van tegenstellingen — politieke in de eerste plaats — ligt de mogelijkheid conflicten te voorkomen, welke voor Europa en daarmede ook voor Nederland den finalen ondergang zouden kunnen medebrengen.

Het is daarom ook dat men zich, trots alle vege teekenen, moet verheugen over de voortgezette vermindering van het gevaarlijkste antagonisme in ons werelddeel, dat tusschen Frankrijk en Duitschland. En dit te meer, omdat scepticisme ten aanzien van de mentaliteit van een deel van het mensdom en het vertrouwen in een duurzamen vrede over geheel Europa nog steeds voedsel vindt, onder meer in een levendigen wapenhandel naar allerhande kleine staten, die hun burenen weinig schijnen te vertrouwen en elders in uitgesproken imperialisme.

Handelspolitiek.

Eenige vordering maakt ook de strijd tegen de economische belemmeringen, dien anderen hinderpaal voor werkelijken vrede en bloei. In enkele voorname landen is het verlangen naar het openen van de deur, trots contraire daden van regeeringen en aspiraties van eng eigenbelang zoekende groepen, waarneembaar. De grenzen van Europa zijn door een onwils vredesverdrag met vele duizenden kilometers verlengd; maar nu voor sommige der nieuwe landen de onmogelijkheid is gebleken, binnen de hun gestelde grenzen lucht tot ademen te vinden, heeft eindelijk de Volkenbond zich gedwongen gezien aan den stand van zaken ernstige aandacht te schenken. Het is misschien te boud om van de in Mei te houden economische conferentie, welke agenda zwaar belast is, een belangrijk direct resultaat te verwachten. Desniettemin geloof ik, dat de eenmaal in gang gebrachte wagen zijn weg zal vervolgen, zij het ook langzaam. De inkomsten uit invoerrechten zijn voor vele staten onontbeerlijk geworden en vormen nog een te groot gedeelte van hun ontvangsten, dan dat men de tariefmuren plotseling zou kunnen doen ineestorten; doch indien men voorloopig den vrijdom van rechten voor eerste levensbehoeften, voor grondstoffen zooals staal, cement en dergelijke kon bereiken, desnoods in regionale overeenkomsten van belangrijke landengroepen, zou reeds zeer veel gewonnen zijn. Een belangrijke uiting van ongeduld met de onhoudbaarheid van den huidige toestand was het in October gepubliceerde internationale manifest van voor-aanstaande mannen van de praktijk. Het is zeer te wenschen, dat dezen hun invloed blijvend zullen kunnen doen gelden.

Staalcartel.

Een andere gevaarlijke tegenstelling bestond in de strijdige belangen der grootte staalindustrieën in Frankrijk en Duitschland. De oprichting van het internationale cartel, dat behalve deze landen, ook België, Luxemburg, Oostenrijk en Tsjecho-Slovakije omvat, heeft daaraan een einde gemaakt. Men zal moeten afwachten of uit die vereeniging van belangen voor een niet-producent als Nederland na-deelen zullen voortvloeien. Bij een consequente toepassing moet overigens de nationalisatie der voortbrengingsmethoden, waarvan het cartel een voorbeeld is, de behoefte aan

¹⁾ Uit de paragraaf gewijd aan het Nederlandsch-Belgisch verdrag, hopen wij in het volgend nummer nog één en ander te publiceeren.

bescherming geringer doen worden. De industrie verkocht tot dusver naar het buitenland tot verlieslatende prijzen, daartoe door binnen de grenzen, beschermde prijzen in staat gesteld. Thans bereikt zij door cartelleering terreinverdediging en prijsverbetering bij den uitvoer.

Komt een dergelijk cartel in de eerste plaats den producenten ten goede, het, vooral in Amerika en Duitschland, op den voorgrond tredende streven naar rationalisatie van de voortbrenging, gepaard gaande aan belangrijke vorderingen op chemisch en technisch gebied, zal den verbruiker baten. Wellicht beteekent dit, dat wij een nieuw tijdperk tegemoet gaan, waarin grootere productiviteit en lagere prijzen een deel van de kunstmatige moeilijkheden zullen te niet doen, thans, door een in zichzelf verdeelde samenleving, tegen zichzelf opgeworpen.

Intergeallieerde schulden.

De regeling der oorlogsschulden aan de Vereenigde Staten strekte zich in het afgelopen jaar niet verder uit. Namens Frankrijk, het eenige land welks oorlogsschulden nog zwevende zijn, werd wel een overeenkomst geteekend, maar zij werd nog niet ter ratificatie aan het Fransche parlement voorgelegd. Wel nam Amerika krachtig deel aan de stabilisatieleening ten behoeve van België.

Het is overigens de vraag, hoe lang de Vereenigde Staten kunnen doorgaan, moreel op een vrij zwakken grond staande, met van die oorlogsschulden afbetaling en rente op te eischen. Het adres der professoren van de Columbia Universiteit doet zien, dat men in intellectueele, doch aan de praktijk niet vreemde, kringen daar te lande het moreele recht op terugbetaling der oorlogsschulden ontkeert. Dat de Vereenigde Staten hun protectionisme eerlang zouden verlaten, is niet te verwachten; maar aangezien goederen en arbeid, welke zij zooveel mogelijk weren, behalve vrachten en passages, de eenig mogelijke vorm van betaling voor Europa is, zal men er vroeg of laat tot annuleering van de oorlogsvorderingen moeten besluiten. Dit oogenblik wordt thans nog verschoven door het van Europa te vorderen geld weer aan de industrie in het oude werelddeel uit te leenen; doch dit voert althans in theorie ten leste tot het overnemen voor kwade schuld en tot exploitatie voor eigen, (Amerikaansche), rekening.

Belastingdruk.

Met het nadrukkelijk voorbehoud, dat de navolgende cijfers geen zuivere basis van vergelijking vormen, zij hier de belastingdruk in de hiervoor behandelde landen weergegeven, berekend door het begrootingscijfer door het aantal inwoners te deelen:

Nederland	85 gulden (zonder de gemeentelijke en provinciale belastingen)
Groot-Brittannië	190 „
Duitschland	60 „ (incl. geschatte belastingdruk der staten).
Frankrijk	100 „
België	63 „
Vereenigde Staten	77 „

Ned.-Indië.

De staatsfinanciën van Nederlandsch-Indië verkeeren oogenscheinlijk in bloeienden toestand. De diensten sluiten sedert 1922 met aanzienlijke overschotten. De gefundeerde staatsschuld bedroeg op eind 1926 f 1080 miljoen tegen f 1105 op het eind van 1925 en de vlottende schuld onderscheidenlijk f 3,57 miljoen en f 65 miljoen.

Met de conversie van leeningen tot een voordeliger rentetype kon een begin gemaakt worden.

Zowel de inlander als het Europeesch bedrijf zijn echter nog zwaar belast en voordat tot een veranderde uitgavenpolitiek besloten wordt, mag men zich wel rekenschap geven van een mogelijken achteruitgang van den economischen toestand.

Het algemeene indexcijfer van de uitgevoerde producten was in de eerste negen maanden van 1926 aanmerkelijk lager dan in 1924 en 1925; terwijl de prijsindex in September jl. op 132 stond, beliep deze in 1924 gemiddeld 155 en in 1925 gemiddeld 146.

Suriname.

Met enkele woorden zij hier de aandacht gevestigd op het hoogst belangrijke advies; door den Ondernemersraad voor Suriname uitgebracht, dat, evenals het rapport van den heer De Cock Buining aan de Vereeniging van Kamers van Koophandel en beide in ongeveer gelijken zin, als middel tot economische opheffing van Suriname wijst op de noodzakelijkheid de bevolking te vermeerderen. Suriname uit eigen aanschouwing en langdurige betrekking kennen-de, ben ik van meening, dat de weg, door den Onderne-

mersraad voorgesteld, d.w.z. kosteloze immigratie van Javanen voor den grooten landbouw en verstandige leiding van de daarop volgende eigen kolonisatie der immigranten, de goedkoopste is en de minste gevaren van mislukking biedt; deze weg ontleent tevens aan het kapitaal, onder andere aan dat van Indische ondernemingen, waarvan sommige overvloedige middelen bezitten en naar andere terreinen uitzien, een voornamen grond, om Suriname daarbij buiten beschouwing te laten. Het is dan ook te hopen, dat Regeering en Parlement de betekenis van dat advies zullen erkennen. Geld, voor het daarin aangewezen doel besteed, heeft meer kans van rentabiliteit dan al de miljoenen, welke tot nu toe over Suriname zijn uitgestort en schade hebben gedaan aan onzen roep van bekwaamheid als koloniale mogendheid. Veel tijd om aan te toonen, dat Nederland ook van dit van nature gezegende gewest iets kan terecht brengen, rest ons niet meer, doch de mogelijkheid daartoe schijnt mij voorzeker nog gegeven; het klimaat is voor een tropenland goed, de bodem des lands is vruchtbaarder dan die in het naburige Britsch Guinana, dat onder Engelsch gezag een veel hooger trap van ontwikkeling heeft bereikt dan Suriname.

Curacao.

Curacao verheugt zich sedert eenige jaren in een voortgezette bloei, dank zij den rijkdom van de naburige, in Venezuela liggende, olievelden, waaruit een reusachtig raffinaderijbedrijf op het eiland en sterk vermeerderd scheepvaartverkeer voortgevloeid zijn. Het werd gedurende de eerste negen maanden van 1926 aangedaan door 2293 stoomschepen met een bruto inhoud van 21.325.000 M³, (1925: 1584 met 13.772.000 M³), en 1323 zeilschepen met een bruto inhoud van 283.000 M³. (1925: 1022 met 230.000 M³) d.w.z. het heeft zelfs reeds een iets grooter havenbeweging dan Amsterdam. Gezien de toenemende betekenis van dit gewest, vraagt zijn bestuur, dat thans in vele opzichten aan den Biedermeier-tijd herinnert, modernisering; met name is, met het oog op de gespannen verhoudingen op de arbeidsmarkt, reorganisatie van de politie daar dringend noodig.

Nederland. Alg. toestand.

Ik waagde het een jaar geleden niet het voortschrijden van het herstel, na de crisis van 1921/22 voor Nederland, met zekerheid te voorspellen; inderdaad kunnen wij thans ook niet met volle tevredenheid op den gang van zaken terugzien.

Onze uitvoer van tuinbouwgewassen naar Duitsland is afgenomen, gevolg van de geringe koopkracht aldaar in de eerste zes maanden en de mededinging van andere landen in sommige producten. De fruitoogst was slecht. Het invoerverbod van versch vleesch in Engeland beteekende een zware slag voor onze veeteelt; ten deele wist men zich aan den nieuwen toestand aan te passen (uitvoer van gezouten in plaats van versch varkensvleesch) en aldus schadeloos te stellen, doch de schapenfokkerij had dezen uitweg niet. De bloembollenteelt vond een vrij bevredigenden afzet, evenzoo de kweekerijen van Boskoop en Aalsmeer; terwijl de graanoogsten bij goede prijzen matig uitvielen, was die van aardappelen goed wat hoedanigheid betreft, vooral bij de fabriksaardappelen. Het zuivelbedrijf heeft met lage prijzen te kampen; de toestand van onze landbedrijven is dientengevolge voor een groot deel gedrukt, doch na een reeks goede jaren ontbreekt het niet aan weerstandsvormen.

De nijverheid is zeer welvarend in enkele takken, doch heeft het moeilijk in de meeste branches, gevolg van de hooge productiekosten en de vele belemmeringen, welke andere landen, in het bijzonder Duitsland, aan den invoer in den weg leggen. Desondanks gelukte het haar een toenemenden afzet in de vreemde te vinden. Zij kan zich, evenals het bedrijfsleven in het algemeen, financieel beter bewegen. De tijdelijke Belgische en Fransche valutaconcurrentie heeft zich in sommige artikelen, zoowel op de binnenlandsche als op de buitenlandsche markt, doen gevoelen, doch is van geen overgroote betekenis geweest.

Menig groot industrieel bedrijf hier te lande heeft in de laatste jaren belangrijke kapitalen gestoken in nieuwe fabrieken, welke zijn artikel, onder zijn invloed, in andere landen vervaardigen, omdat de elders aangeboden bescherming daartoe aanlokte en invoer van hier uit zeer bemoeilijkte.

De met elders opgebrachte belastingpenningen behaalde winsten komen door deze maatregelen aan Nederlanders — in zekere mate ook aan de Nederlandsche gemeenschap — ten goede; doch het is niettemin een zich allerwege voordoevend verschijnsel van onnoodige kapitaalvastlegging en verspilling van arbeid en organisatievermogen.

De groothandel was, als gevolg van dalende prijzen in

de voornaamste producten op onze beurzen verhandeld, minder fortuinlijk dan in vorige jaren. Het indexcijfer van de groothandelsprijzen van 48 artikelen, berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek, daalde van 154 in November 1925 tot 147 in November jl., waarbij het cijfer voor 1913 op 100 is gesteld. Voor de voedingsmiddelen alleen was het verhoudingsgetal onderscheidenlijk 156 en 150.

Het vervoer van Duitsche kolen tijdens de Engelsche kolenstaking heeft een gouden regen op Rotterdam doen nederdalen. De scheepvaart heeft, dank zij de, gedurende de kolenstaking sterk gestegen vrachten, beter gewerkt dan in 1925. Bij de visscherij waren de vangsten beter, de prijzen laag. De banken profiteerden van een levendig emissiebedrijf.

Alles tezamen genomen, heeft men den indruk, dat de stijgende lijn van vorige jaren, onder den invloed van bijzondere omstandigheden in het afgelopen jaar horizontaal heeft geloopt, doch dat zij, behoudens onvoorziene nieuwe hinderpalen, haar zwak opgaande richting zal hervatten, naar mate de internationale omzetten toenemen en onze voornaamste kooper, Duitschland, aan koopkracht wint. Groot optimisme kan men echter niet voeden, zoolang het protectionisme van andere staten hoogtij blijft vieren.

Arbeidsvoorwaarden.

Een verdere ernstige belemmering voor de ontplooiing van ons bedrijfsleven ligt in de hoogte der productiekosten hier te lande, vergeleken bij die in het buitenland en in die te Amsterdam in verhouding tot in andere steden van ons land. De bedrijfsteknik is over het algemeen niet achterlijk, maar het loonpeil staat in ongunstige verhouding — om alleen van naburige landen te spreken — tot dat in Duitschland en België, terwijl in de hoofdstad de loonen weer hooger zijn dan elders in het land.

Het Internationaal Bureau van den Arbeid maakt regelmatig belangrijke gegevens openbaar betreffende de koopkracht van het geldloon in onderscheidene landen; de laatste hebben betrekking op de loonsverhoudingen van 1 Juli 1926.

Hieruit blijkt dat, wanneer men de koopkracht van het gemiddelde arbeidersinkomen in Engeland op 100 stelt en de behoeftenvoorziening van het Engelsche gezin als norm neemt voor die in het buitenland, de koopkracht van het loon te Amsterdam bedroeg 82, Berlijn 63, Ottawa 149, Philadelphia 169, Sydney 136. Te Brussel was de relatieve koopkracht 38, hetgeen in verband staat met de daling van de francwaarde, die nog niet door een verhooging van het geldloon was vereffend.

Het gemiddelde uurinkomen van een metaalbewerker te Amsterdam bedraagt 74 cents, te Hengelo 68 cents, te Essen 51 cents. In België wordt van arbeiderszijde een dagloon van f 2,80 in het geval van stijging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen op 800, als aan den geschoolden arbeider verschuldigd genoemd, hetgeen van werkgeverszijde als ongehoord overdreven gekenschetst wordt; thans betaalt men nog aanzienlijk minder. De normale werktijd is hier 48 uur, in Duitschland 56 in de week. De gage van den Duitschen zeeman is van 1 Januari jl. af 100 Mark per maand, zijn Nederlandsche collega ontvangt f 100 per maand. Wanneer hooge loonen prosperiteit weerspiegelen, zijn zij toe te juichen, doch, voor zoover zij het resultaat zijn van het aanleunen tegen de publiekrechtelijke loonrots, hebben zij een verlamme uitwerking. Amsterdamsche industrieën, in welker productiekosten het loonbedrag een groote rol speelt en welker product aan de algemeene concurrentie blootstaat, atropiëeren. De sigarennijverheid is hier aan de hoogte der loonen ten onder gegaan, de scheepsbouw zal mettertijd volgen, indien in den toestand geen wending ten goede komt

Staatsfinanciën.

De staatsfinanciën zijn, mede dank zij de maatregelen van den vorigen Minister van Financiën, in zooverre in orde, dat de laatste jaren, 1926 inbegrepen, een overschot op den gewonnen dienst lieten en in 1927 eenige hoogst noodige belastingverlagingen in werking zullen kunnen treden, evenwel onder bedreiging met een nieuwe belasting, die op weeldeuitgaven. In beginsel alleszins verdedigbaar, moet een belasting op weeldeuitgaven in haar uitwerking echter onvermijdelijk slecht zijn; zij werd dan ook in verschillende landen weer afgeschaft. De Minister *koopt* slechts het zonder deze nieuwe belasting te kunnen stellen, doch overmatig belast als wij reeds zijn, is het *geboden*, om zoowel in belang van onze kapitaalvorming als ter bevordering der economische voortbrenging, geleidelijk verdere belastingverlaging te bereiken en dan toch het budget, door bezuiniging, in evenwicht te houden. Te meer is bezuiniging noodig, omdat een verdere belasting van het staatsbudget met

ruim 20 millioen aan vermeerdering der pensioenlasten, versterkte storting in het Invaliditeitsfonds, afschrijving op het spoorwegkapitaal en overbrenging van de buitengewone naar de gewone Waterstaatsbegroting in het vooruitzicht staat, terwijl een herziening der financiële verhouding tusschen Rijk en Gemeente reeds te lang werd uitgesteld.

Aan de zijde der inkomsten zullen 1927 en 1928 allicht den minder gunstigen gang van zaken in Indië in het afgelopen jaar weerspiegelen, wellicht ook dien in Nederland. Kreeg de gemeenschap waar voor haar geld, dan zou zij de haar opgelegde zware offers eenigermate getroost kunnen opbrengen, maar dit is niet in alle opzichten het geval. Op hooffden, waaromtrent partijbelangen onverschillig zijn, doch waarbij soms gewichtige cultureele belangen of de waardigheid van het land betrokken zijn, blijft de staatsbeurs veelal zorgvuldig gesloten. Maar nu de staatsbegrotingen sluiten, vinden de wenschen naar royaliteit, die het oor van een kiezersgroep streelen, weer ingang. Zij dienen op weerstand bij den behoeder der schatkist te stuiten, die blijkens zijn woorden in het najaar geuit, van de noodzakelijkheid van verdere juiste bezuiniging doordrongen is. Met verlangen ziet men dan ook uit naar de vrucht der pogingen door de Bezuinigingscommissie in gelijke richting in het werk gesteld, welke, dunkt mij, eerst aanzienlijk kunnen zijn, indien, evenals in Engeland, de Minister van Financiën de uitgaven der andere departementen controleert. Het is te hopen, dat overleg tusschen partijen, en medewerking der Regeering den weg zullen doen vinden, die een brug naar meer normale verhoudingen kan vormen.

Organisatie economische Regeeringsdiensten.

De betreuwenswaardige tekortkoming, gebleken bij de voorbereiding van het Duitsche handelsverdrag, doet de noodzakelijkheid van ingrijpende veranderingen in de organisatie van de leiding onzer economische betrekkingen met het buitenland gevoelen. Reeds werd daarin eenige wijziging aangebracht, welke, hoezeer ook een verbetering, naar wij vreezen toch nog niet afdoende zal blijken te zijn!

Een commissie welke leden uitsluitend uit ambtenaars- en nijverheidskringen werden gekozen, is onlangs benoemd, teneinde een onderzoek in te stellen naar de meest wenschelijke organisatie en inrichting van den economischen voorlichtingsdienst. Waarom tot het lidmaatschap niet ook vertegenwoordigers van handel en scheepvaart werden uitgenoodigd, is niet gebleken; wellicht is men van meening geweest, dat deze takken van het bedrijfsleven zich langs eigen wegen en door de Kamers van Koophandel in de groote koopsteden beter kunnen laten voorlichten, dan door welk ambtelijk orgaan ook.

Mijn ervaring van de behoeften van den internationalen handel en scheepvaart op dit gebied, verschaft mij de vrijmoedigheid hier op te merken, dat, indien men eenig praktisch nut van officieele economische voorlichting verwachten wil, aan het tijdroovende, bureaucratische werken over verschillende schijven een einde dient gemaakt te worden. Het oude, ontijdig op een dood spoor geschoven plan van samensmelting van de Directie van Economische Zaken met de Afdeling Handel van het Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid, moge dan in dit verband opnieuw ernstig overwogen worden. Niet alleen kan daardoor waarschijnlijk een niet onbelangrijke bezuiniging verkregen worden, doch onze buitenlandse dienst, welke voor onderhandelingen met het buitenland verantwoordelijk is en tot nu toe bitter weinig direct contact met het bedrijfsleven bezit, zou daardoor in gestadige aanraking met de praktijk komen en zich aldus op gewenschte wijze voor de behandeling van de economische belangen tegenover het buitenland, waaronder het voorbereiden van handelsverdragen, scholen.

Dat deze maatregelen alleen echter geen voldoende waarborg zullen geven tegen het voorkomen van belangrijke verzuimen op internationaal economisch gebied en tegen het nemen van verkeerde besluiten, leert de ongehoorde ommissie van 1925, toen in zake het verlengen van het staatscrediet aan Duitschland geen financiële deskundigen werden geraadpleegd. Ten einde herhaling van deze en soortgelijke tekorten te voorkomen dient de Regeering niet alleen het Ministerie van Buitenlandsche Zaken over het advies van de beste kenners van de belangen van Nederland in en tegenover het buitenland te beschikken. Deze gedachte heeft indertijd aan het in het leven roepen van den Raad van Bijstand voor Economische Zaken ten grondslag gelegen, doch sedert ettelijke jaren is dit college niet meer geraadpleegd. In gereorganiseerden vorm en versterkt o.a. met een vertegenwoordiging van onze centrale bankinstelling, met een uit den landbouw en voorts met een econoom, die 't vertrouwen van de arbeiderskringen geniet, zou die Raad echter wellicht tot voorbeeld kunnen strekken.

VLAGBEVORRECHTING.

De scheepvaart is in vele landen een geliefd terrein voor staatsbemoeienis in een of anderen vorm. In sommige landen (de Vereenigde Staten, Rusland, Polen, Australië, Canada en Zuid-Afrika), exploiteert de Staat zelve schepen, in andere zoekt men de particuliere scheepvaart door subsidies, vlagbevoorrechtting enz. op de been, of liever varende te houden.

Deze laatste vorm in het bijzonder lokt tegenweer uit, als voorbeeld waarvan het volgende kan dienen.

De Amerikaansche Merchant Marine Act 1920 (de z.g. Jones' Act), maakt het o.m. mogelijk voorkeurtarieven op de spoorwegen in te stellen voor goederen met Amerikaansche schepen vervoerd¹⁾ en geeft aan den President der Vereenigde Staten het recht handelsverdragen met vreemde mogendheden op te zeggen, die een beletsel mochten vormen tegen bevoorrechtting der nationale scheepvaart, zoo met betrekking tot havengelden als tot invoerrechten op goederen, enz. Gelukkig werden deze maatregelen, deels door binnenlandsche, deels door buitenlandsche invloeden, niet tot uitvoering gebracht. Wel echter maakte de Amerikaansche Regeering in den aanvang van 1923 bekend, dat het buiten werking blijven van deze Wet niet zou gelden voor dat gedeelte, hetwelk bepaalde, dat de helft van het emigrantenverkeer naar de Vereenigde Staten aan de Amerikaansche scheepvaart moest worden voorbehouden.

Dit lokte terstond tegenweer uit van de zijde van Italië, in welk land werd voorgeschreven, dat het emigrantenvervoer naar Amerika slechts onder bijzondere vergunning mocht plaats hebben, welke in de praktijk slechts verleend werd aan Italiaansche en enkele buitenlandsche lijnen.

Met het oogmerk nu om in het algemeen alle op vlagbevoorrechtting gegronde maatregelen te voorkomen, en zoo tot de „goodwill amongst nations” bij te dragen, werd op 9 Dec. 1923 in Genève door de vertegenwoordigers van vijf en twintig verschillende Staten, bijeengekomen ter Tweede Internationale Verkeers Conferentie van den Volkenbond, een Conventie betreffende het Internationaal Regime der Zeehavens, de z.g. Haven-conventie geteekend. (De Vereenigde Staten hadden een waarnemer gezonden). Ingevolge art. 379 van het Verdrag van Versailles is Duitschland tot toetreding tot deze Conventie verplicht.

Zooals reeds in de E.-S. B. van 30 Januari 1924 door Prof. Jhr. Mr. W. J. M. van Eysinga uiteengezet, ligt de kern van het verdrag in artikel 2 van het bijbehorend Statuut, waarbij iedere verdragsluitende Staat zich in het algemeen verbindt, de schepen van ieder der andere contracteerende landen in de zeehavens onder zijn souvereiniteit of gezag volkomen dezelfde behandeling toe te staan als zijn eigen schepen. Die gelijkheid strekt zich o.m. uit tot het gebruik van de havens, de toewijzing van ligplaatsen, berekening van haven- en andere kosten, enz.

Engeland en Frankrijk hebben deze zoo zeer met Nederlandsche opvattingen strookende Conventie reeds geteekend, zij het, wat laatstgenoemd land betreft met een voorbehoud, waarover straks nader. Door verschillende internationale lichamen is aanvaarding van het verdrag herhaaldelijk en met klem bepleit. In 1923 nam het congres der Internationale Kamer van Koophandel te Rome een daartoe strekkende resolutie aan, waaraan, — en dit was belangrijk — ook Amerikaansche afgevaardigden hebben medegewerkt. Daarop volgde een jaar later de tweede Londensche Internationale Scheepvaart Conferentie (zonder Amerikaansche deelneming), die eveneens betoogde, dat vlagbevoorrechtting tot vergeldingsmaatregelen leidt en ten slotte den handel van het eigen land onvermijdelijk tot nadeel strekt. Weer een jaar later (1925) lag het in de bedoeling, dat het te Brussel te houden congres der I. K. v. K. zijn vroeger be-

¹⁾ Vergelijk Oranjeboek 27 September 1924.

sluit nog eens zou onderstrepen, doch ten gevolge van Amerikaansche oppositie bleef het bij het voornemen. Tot uitvoering kwam het niet wegens „the uncertainty as to the meaning of the resolution of the Rome Conference (and) the fact that the Japanese representatives had brought forward a resolution looking to the reciprocal opening of coastwise trade”,¹⁾ zooals uiteengezet werd in een memorandum, bevattende het inzicht der Amerikaansche scheepvaartwereld. Wat aangaat de toepassing van maatregelen op vlagbevoorrechtiging gegrond, heette het in dat stuk dat de Amerikaansche reeders „did not at that time favour an attempt to enforce discriminatory duties and similar measures”. Met dit al werd, voor wat Amerika betreft, de resolutie van Rome toch herroepen, hetgeen de Voorzitter der Amerikaansche Reedersvereniging aanleiding gaf aan zijn landgenooten te Brussel te telegrafereen, dat zij „great service to the national defence and to the merchant marine” hadden bewezen!

Wel in overeenstemming met vroeger was de houding der Amerikaansche delegatie ter derde Internationale Scheepvaart Conferentie, dit jaar te Londen gehouden. Hier onthielden de Amerikanen zich van stemming over de motie, welke in de volgende bevoordingen het prestige van den Volkenbond in het geding bracht:

„This International Shipping Conference, representative of the shipping industry throughout the world, while reaffirming their Resolution on this subject passed in 1924, desire to draw the attention of the League of Nations to the failure of the great majority of the signatories to the Maritime Ports Convention to ratify that agreement, the prompt acceptance of which in practice is essential in the interests of commerce and is in some measure the test of the League's value as a factor in the solution of economic problems.”

Op dit punt, nl. het maar al te gebrekkig in werking treden van onder de auspiciën van den Volkenbond gesloten verdragen vestigde de Assemblée van den Volkenbond op 23 Sept. jl. de aandacht.

Onder verwijzing hiernaar alsmede naar de mededeeling in het reeds bovenvermeld Oranjeboek 1924, dat een wetsontwerp tot goedkeuring van het verdrag in voorbereiding was, vroeg ten onzent het lid der Eerste Kamer Anema den Minister van Buitenlandse Zaken in November jl., waaraan die vertraging, voor zoover Nederland betreft, te wijten was.

Het ietwat geheimzinnige antwoord van dien bewindsman luidde, dat „een door de Fransche Regeering gemaakt voorbehoud ten aanzien van een der artikelen van het verdrag nopens het internationale zeehavenregime de vraag heeft doen rijzen, of voor de Nederlandsche Regeering aanleiding bestond een overeenkomstige reserve te maken. . . . Een en ander heeft aanleiding gegeven tot langdurige gedachtenwisseling tusschen de onderscheidene betrokken departementen. Thans echter kan binnenkort indiening van een wetsontwerp tot goedkeuring van het verdrag worden tegemoet gezien, waarbij tevens het bovenbedoelde punt nader zal worden toegelicht.”

Waaruit nu dit Fransche voorbehoud bestond, stond reeds eenigen tijd geleden te lezen in een Duitsch tijdschrift.²⁾ Het luidt als volgt:

„La France aura la faculté de suspendre, conformément à l'article 8 du Statut, la bénéfice de l'égalité de traitement pour la marine marchande d'un Etat qui, en faisant usage de la disposition de l'article 12, paragraphe premier, viendrait à rompre lui-même l'égalité de traitement au profit de sa marine.”

Nu geeft artikel 8 van het Statuut de bevoegdheid, bij wijze van vergelding de gelijkheid van behandeling te onthouden aan de schepen van een land, dat de bepalingen van het verdrag niet toepast,³⁾ ter-

¹⁾ Het mocht niet baten of de Voorzitter van het Congres verklaarde, dat openstelling der kustvaart, een zaak van nationaal dus geen internationaal belang, niet met de motie bedoeld was.

²⁾ Hansa.

³⁾ Vgl. bovengemeld artikel van Prof. van Eysinga.

wijl artikel 12 toestaat om bij de ratificatie van het tractaat „voorbehoud te maken ten aanzien van het recht om, in overeenstemming met de nationale wetgeving, het vervoer van landverhuizers te beperken tot schepen, die daartoe bijzondere vergunning hebben bekomen.”

Uit bovenaangehaald ministerieel antwoord valt dus af te leiden, dat hier te lande gedurende meer dan twee jaar „uitvoerig van gedachten gewisseld is tusschen de onderscheidene betrokken departementen” over de vraag of Nederland al dan niet gebruik moest maken van de mogelijkheid, welke art. 12 van het tractaat zelf verleent. Ik kan tenminste niet aannemen, dat het ooit in de bedoeling der Nederlandsche Regeering zou hebben gelegen om — zooals Minister van Karnebeek's antwoord zou doen vermoeden — een voorbehoud te maken „overeenkomstig” de Fransche reserve.

Het is in deze van belang na te gaan wat onze burenen deden of zullen doen. Wat Frankrijk betreft blijkt uit het bovenstaande. Het zeer vèrgaande Fransche voorbehoud mag terecht als strijdig met den geest der Conventie worden gekenschetst.⁴⁾

Immers, terwijl art. 12 slechts de bevoegdheid laat het vervoer van emigranten in overeenstemming met de nationale wet van concessies afhankelijk te stellen doch verder uitdrukkelijk verklaart, dat „the vessels so authorised to transport emigrants shall enjoy all the benefits of this Statute in all maritime ports”, doet Frankrijk het tegendeel, en behoudt zich voor zulk een gelijke behandeling dan *niet* toe te staan aan *alle* schepen van het land, dat het in art. 12 bedoelde voorbehoud heeft gemaakt.

Duitschland, tegen wien deze bepaling vermoedelijk wel gericht zal zijn, heeft een wet (Auswanderungsgesetz van 9 Juni 1897) die emigrantenvervoer over zee slechts toestaat aan die reederijen, die daarvoor een bijzondere vergunning hebben,⁵⁾ terwijl het bovendien in handelsverdragen, o.a. met Italië en Rusland, het landverhuizerstransport uitdrukkelijk heeft uitgezonderd van de gelijkstelling overigens ten aanzien der scheepvaart overeengekomen met het andere land en dit onderwerp aan het nationale recht onderworpen heeft verklaard. Duitschland *moet* dus het voorbehoud van art. 12 maken.

Wat moet Nederland nu doen?

De beantwoording dezer vraag hangt nauw samen met de oplossing van een andere, nl. of in de nog steeds in voorbereiding zijnde herziening der uit 1861 dateerende landverhuizerswet⁶⁾, naar Duitsch voorbeeld, het emigrantenvervoer van bijzondere vergunningen afhankelijk moet worden gesteld.

Dat nu aan reederijen, die het transport van landverhuizers willen bewerkstelligen, van staatswege zekere voorwaarden gesteld worden ligt m.i. voor de hand daar dit, uit sociaal oogpunt, geacht moet worden te behooren tot de moderne staatszaak. Dit brengt echter mede, dat bij de ratificatie der Havenconventie het voorbehoud van art. 12 moet worden gemaakt.

En wat zou eigenlijk hiertegen pleiten? Wordt daardoor het in het Statuut neergelegde beginsel geschonden? Immers neen; ook dan nog kan zonder eenig aanzien der nationaliteit van de vergunningvragende reederij worden beslist en behoeft in feite van eenigerlei vlagbevoorrechtiging geen sprake te zijn. Dat dit ook de bedoeling van de samenstellers van het verdrag is, moge blijken uit de zinsnede van art. 12, welke zegt: „In exercising this right, how-

⁴⁾ De beteekenis van de nadere interpretatie door de Fransche Regeering — blijkens het ministerieele antwoord — gemaakt naar aanleiding van geopperden twijfel omtrent de toelaatbaarheid van het voorbehoud, is mij niet bekend.

⁵⁾ Nog niet lang geleden heeft het aan de Zweedsche Amerika Lijn haar verzoek om zulk een vergunning geweigerd.

⁶⁾ Vgl. de artikelen van Jhr. J. C. C. Sandberg in de E.-S. B. van 5 Maart 1924 en 8 Dec. 1926.

ever, the Contracting State shall be guided as far as possible by the principles of this Statute".

Hoe het ook zij, in elk geval is er voor Nederland meer dan één reden om eindelijk tot spoedige ratificatie over te gaan en aldus de inwerkingtreding van het verdrag (na vijf ratificaties) te bevorderen.

Mr. F. W. A. d. K. v. L.

DE NIET-CONVERTEERBARE LEENINGEN DER RIJKSVERZEKERINGSBANK.

In 1920 hebben in de beleggingsportefeuille der Rijksverzekeringbank hare intrede gedaan leeningen, die gedurende den ganschen looptijd niet converteerbaar en niet vervroegd aflosbaar zijn, en tegenwoordig komen die leeningen geleidelijk meer in het middelpunt der algemeene belangstelling te staan. Die belangstelling is gaande gemaakt, doordat de rentestand is gedaald, en wel niet onbelangrijk, beneden het percentage, tegen hetwelk de bedoelde leeningen, voor zoover zij reeds eenige jaren loopen, zijn afgesloten; dat verschil in rentepercentage heeft nu degenen, die de debiteuren van die leeningen vertegenwoordigen of althans bij het financieel beleid dier debiteuren min of meer betrokken zijn, gemakkelijk gevoerd tot de conclusie, dat de Rijksverzekeringbank alsnog conversie dier leeningen behoort toe te staan. Eenig openbaar pleidooi tegen die zonder nadere motiveering gestelde conclusie is mij nog niet onder de oogen gekomen; en opdat zich nu niet, onder het aanhoudend geluid der soms zelfs fel klinkende stemmen van verwijt aan de Rijksverzekeringbank, eene openbare meening ga vormen, die zonder meer de juistheid van dat verwijt als een axioma aanvaardt, acht ik het gewenscht, hier ter plaatse het vraagstuk ook eens van den anderen kant te belichten.

Daarbij begin ik met de opmerking, dat de Rijksverzekeringbank is een publiekrechtelijk lichaam, dat rechtspersoonlijkheid bezit en is ingesteld voor het behartigen van een bepaald belang van beperkte strekking, in tegenstelling tot Rijk, provincie en gemeente, die algemeene belangen territoriaal behartigen. Die opmerking acht ik niet nutteloos, omdat reeds van de zijde der debiteuren, voor zoover dat gemeenten zijn, een beroep is gedaan op het bankbestuur om tegemoetkoming op het punt van conversie op dezen grond, dat overheidslichamen als gemeenschappelijke behartigers van het algemeen belang elkander bijstand behooren te verleen. Zulk een beroep acht ik in dit verband niet juist. De Rijksverzekeringbank is niets anders dan een openbaar verzekeringsinstituut, dat zijn taak omschreven ziet in deze simpele woorden van artikel 1 der Wet op de Rijksverzekeringbank (Wet van 9 October 1920, Staatsblad 780):

- „De Rijksverzekeringbank is belast met:
- „a de uitvoering der ongevallenverzekering;
- „b de uitvoering der invaliditeits- en ouderdomsverzekering;
- „c de uitvoering der vrijwillige ouderdomsverzekering;
- „d de uitvoering der landbouwongevallenverzekering;

„een en ander voor zooverre die uitvoering niet bij of krachtens de wet aan anderen is opgedragen.”

Verder dan het hier omschrevene reikt hare taak niet; aan de behartiging van het algemeen belang mede te doen is haar dus slechts geoorloofd, voor zoover daardoor de belangen van de bij hare verzekeringen betrokken contribuanten en verzekerden niet in het gedrang komen.

De gelden, die de bank toevloeden, moeten door haar voor een aanzienlijk deel worden belegd, ten einde daaruit te kunnen putten tot het voldoen aan hare toekomstige verplichtingen. De premieën, die geheven worden, houden uiteraard, wat hare grootte betreft, verband met de rente, die van die beleggingen wordt verwacht, en dat verband is tot uitdrukking

gebracht door het aannemen van een vasten rentestand als een der grondslagen voor de premieberekening. Het ligt voor de hand, dat voor dien vasten rentestand genomen is een percentage, dat geacht werd te zijn het gemiddelde van den rentestand over de wisselende tijden. Dat percentage is door den wetgever erkend als te zijn 4 pCt. Naar die rentebasis zijn dus ook de premieën berekend.

Nu is het natuurlijk denkbaar, dat in de toekomst dat gemiddelde uitgaat boven 4 pCt. en dus de inkomsten grooter worden dan vereischt wordt voor volledige dekking van alle kosten der verzekering; m.a.w. dat, achteraf, de premieën te hoog blijken te zijn berekend. Dan dient die ervaring te leiden tot verlichting van de lasten voor de contribuanten, d.i. premieverlaging, of/en tot verhooging van de uitkeering aan de verzekerden; want zij alleen zijn het, door wie of voor wie de premieën werden opgebracht en aan wie dus feitelijk het overschot toebehoort. Het algemeen belang staat er volstrekt buiten.¹⁾

Men zij intusschen zeer voorzichtig met het concluderen tot het bestaan van zulk een overschot. De financieele grondslag der verzekeringsfondsen is de gemiddelde rentestand over de wisselende tijden. Dat wil zeggen, dat in tijden van hoogen rentestand de hooge rente *ten volle* behoort te worden verkregen om daaruit een zoo hoog mogelijke reserve te vormen, die goedmaakt het tekort aan rente, hetwelk men zich in tijden van lagen rentestand ziet opgedrongen, en die voorkomt, dat in kwade tijden de bank terugvalt op haren borg, den Staat.²⁾ Is het gemiddelde van 4 pCt. juist gekozen, dan moet er evenwicht zijn tusschen die reserve en dat tekort en dan wordt dat evenwicht — dus ook het evenwicht in het betrokken verzekeringsfonds over zijn geheel — verbroken, zoodra men zich tevreden stelt met eene rente, die lager is dan met den rentestand van het oogenblik overeenkomt.

Intusschen, al zou die basis van 4 pCt. onjuist zijn, dan nog — wij zagen het reeds — mag over een overschot niet anders dan ten bate van contribuanten en/of verzekerden worden beschikt. Het zou m.i. een dwaling zijn, te meenen, dat tot zulk een overschot mede zou zijn bijgedragen door geldnemers, die voor de door hen met de bank gesloten leeningen eene hooge rente hebben betaald. Dat zou alleen waar zijn, indien die rente hooger was, dan met den rentestand *ten tijde van het sluiten der leening* zou overeenkomen; want, zooals gezegd, die rente behoort ten volle te worden genoten door de bank als tegenwicht tegen de lage rente van andere tijden. Het punt, waar de wijzer in den evenwichtstoestand staat, d.w.z. de vraag, of de keuze van 4 pCt. voor den gemiddelden rentestand juist was of niet, of er dus al dan niet een overschot of een tekort in het verzekeringsfonds ontstaat, doet niet ter zake. Evenmin als bij een tekort in dat fonds van den geldnemer een verhooging van de vroeger overeengekomen rente mag worden gevorderd, evenmin kan bij een overschot de geldnemer aanspraak maken op verlaging van die overeengekomen rente.

Het voorafgaande moge een inzicht geven in de verhoudingen, die m.i. de financieele gestie en dus

¹⁾ Ik spreek hier niet afzonderlijk van de staatsbijdrage in het invaliditeitsfonds. Die is niet anders dan een verkapte premie en de Staat zou dus voor zijn deel evenzeer op terugbetaling van teveel betaalde premie (staatsbijdrage) aanspraak kunnen maken, indien een excès aan middelen boven lasten zou ontstaan gedurende het leven van het door die staatsbijdrage in de verzekering gekochte tegenwoordige geslacht. De wetgever heeft inderdaad reeds aangenomen, dat zulk een excès was aangetoond met voldoende zekerheid om er over te mogen beschikken tot verlaging van de staatsbijdrage, en heeft de voorheen op 21½ miljoen gestelde jaarlijksche bijdrage aan het invaliditeitsfonds vermindert tot ruim 17½ miljoen.

²⁾ Dat de Verzekeringskamer er ook zoo over denkt, valt te concluderen uit blz. 22 en 25 van haar verslag over het jaar 1925.

ook het beleggingsbeleid van het bankbestuur behoren te bepalen.

Er volgt uit, dat de bank zich den tegenwoordigen tijd van hoogen rentestand ten volle behoort ten nutte te maken. Dat doet zij alleen, wanneer zij, door juist afwegen tegen elkander van vraag en aanbod op de beleggingsmarkt, zoo nauwkeurig mogelijk den rentestand van het oogenblik tracht te benaderen bij het afsluiten van hare leeningen. Die rentestand van het oogenblik is de resultante van verschillende gelijktijdig werkende krachten en als nu een van die krachten op zeker oogenblik bestaat in een bijzondere behoefte van een zekere categorie van geldnemers — ik doel hier op het wel gebezigde argument, dat de bank destijds misbruik zou hebben gemaakt van de penurie aan geldmiddelen bij de gemeenten, ten einde aan die gemeenten onereuse leeningsvoorwaarden op te leggen — dan wil ik daarvan alleen maar zeggen, dat het nooit zin kan hebben en praktisch trouwens onmogelijk is, om van de samenwerkende, meerendeels onbekende invloeden, die een zeker statistisch resultaat — in casu het gemiddelde van 4 pCt. van den rentestand over de wisselende tijden — te voorschijn roepen, willens en wetens één dier invloeden eenvoudig ter zijde te willen schuiven, omdat men zich voorstelt, dat die invloed zich gemakkelijker dan de andere afzonderlijk laat waarnemen en er niet een is van alle dagen.

Aan den anderen kant mag men evenwel ook niet anders dan eene natuurlijke werking van de verhouding tusschen vraag en aanbod verlangen. Voorwaarden, die niet met zulk eene natuurlijke werking zouden overeenkomen, zouden dus als onereus dienen te worden uitgeschakeld.

Hiermede kom ik aan het hoofdpunt van mijn onderwerp. Want het is vooral die beweerde onereusheid van de leeningsvoorwaarden, die tegenwoordig de gemeenten zoozeer in beweging brengt.

Wat is daarvan?

Het bedrijf der Rijksverzekeringsbank eischt de voldoening aan geldelijke verplichtingen, welke zich op eene bepaalde, vooraf vast te stellen wijze in opvolgende jaren tot in een verre toekomst ontwikkelen. De zekerheid, aan die verplichtingen te kunnen voldoen, wordt het best verkregen door te zorgen, dat de ontvangsten, wat tijdsorde en grootte betreft, gelijken tred houden met die betalingsverplichtingen. Volkomen gelijkloopendheid zal wel een ideaal blijven, maar in de richting ervan behoort toch te worden gestreefd. Daarom dient men ook de ontvangsten zooveel doenlijk vooraf vast te leggen. Hoe meer vastheid er in de ontvangsten is, hoe meer waarborg, dat de bank nimmer in gebreke zal komen. Daarom is het voor de Rijksverzekeringsbank plicht, zich, zooveel als goedschiks mogelijk is, los te maken van de wisselingen van den rentestand. Leeningen met vaste rente gedurende den ganschen — dikwijls langen — looptijd zijn dus voor haar, ceteris paribus, de meest gewenschte. Hierin ligt de rechtvaardiging van de voorkeur der bank voor leeningen, die niet converteerbaar en niet vervroegd aflosbaar zijn.

Nu is het tot dusverre niet bepaald een gewoonte, dat die voorwaarde in leeningscontracten wordt opgenomen. Vergeendeel, regel is, dat de geldnemer zich het recht van versterkte of vervroegde aflossing voorbehoudt, zonder dat de geldgever het recht krijgt, om van zijn kant die versterkte of vervroegde aflossing te vorderen. Aldus komt het risico van de wisselingen in den rentestand geheel en uitsluitend voor rekening van den geldgever, die bij stijgenden rentestand zich met de overeengekomen rente moet blijven tevreden stellen, doch bij dalenden rentestand zijn geld tegen zijn wil ziet terugvloeien en zich dan bij nieuwe belegging de lagere rente heeft te getroosten.

Ik aarzel niet, die verhouding tusschen geldnemer en geldgever onredelijk te noemen en als volkomen redelijk te qualificeeren iedere poging van een geldgever, om die eenzijdige bevoorrechtiging van den geld-

nemer te doen eindigen. Of die poging zal gelukken, hangt eenvoudig af van de verhouding tusschen vraag en aanbod op de geldmarkt. Is die verhouding zoo, dat de poging slaagt, dan kan de overweging, dat zij onder andere omstandigheden zou zijn mislukt, haar geenszins tot iets onredelijks stampelen. Zeker kan in het toestemmen in de voorwaarde van niet-converteerbaarheid (dit woord zal ik verder eenvoudigheidshalve gebruiken om zoowel niet-converteerbaarheid als niet-vervroegde en niet-versterkte aflosbaarheid aan te duiden) in tijden van hoogen rentestand een risico liggen voor den geldnemer, indien de looptijd der leening lang genoeg is om in dien tijd daling van den rentestand te mogen verwachten. Maar omgekeerd zou het een risico voor den geldgever kunnen zijn, indien de leening werd gesloten in een tijd van lagen rentestand. In beide gevallen zal in de verdere voorwaarden der leening eene compensatie voor de niet-converteerbaarheid op haar plaats kunnen zijn, in het eerste geval ten bate van den geldnemer, in het laatste geval ten bate van den geldgever.

Een bruikbare compensatie ligt m.i. in een juiste regeling van het rentepercentage der leening.

Het ligt voor de hand, dat, indien de rentestand van het oogenblik overeenkomt met het gemiddelde over lange tijden en er geen sterke aanwijzingen zijn om *a priori* stijging of daling van den rentestand van blijvenden aard te verwachten (dit „blijvend” te beoordeelen in verhouding tot den looptijd der leening), het een goede overeenkomst kan zijn, als converteerbaarheid zonder cenige compensatie naar de eene of naar de andere zijde wordt uitgesloten. Is de rentestand hooger of lager dan dat gemiddelde, dan zal de geldnemer, resp. de geldgever, allicht met het daarmede overeenkomende rentepercentage geen genoegen nemen en zal veelal eene verlaging resp. verhooging van dat percentage het evenwicht van belangen moeten herstellen.

Nu wil ik hiermede niet zeggen, dat geldnemer en geldgever beide steeds onverschillig kunnen blijven tegenover de niet-converteerbaarheid. Allerlei omstandigheden, en daaronder vele van subjectieven aard, kunnen hun voorkeur ten deze beïnvloeden. Maar als het er op aankwam, zou toch steeds een rentepercentage zijn te vinden, dat de leening ook *met* de voorwaarde der niet-converteerbaarheid aannemelijk zou maken. Naarmate van de eigen opvattingen zou die concessie in de rente grooter of kleiner verlangd of aangeboden kunnen worden, dat is een quaestie van overleg, ook van vraag en aanbod, doch onredelijk, moreel ongeoorloofd, zou de niet-converteerbaarheid principieel nimmer kunnen zijn.

Toen bij de invoering van de Invaliditeitswet de middelen van het invaliditeitsfonds terstond zoo ruim begonnen te vloeien en toevalligerwijze tegelijkertijd de behoefte van de gemeenten aan leeningen op langen termijn zoo groot werd, ontmoetten vraag en aanbod tusschen gemeenten en bank elkander onder omstandigheden, die, daar de bank veel minder op de gemeenten was aangewezen dan, naar het schijnt, de gemeenten op de bank, het voor de bank niet moeilijk maakte, haren wensch naar niet-converteerbare leeningen vervuld te krijgen. Zij heeft aanstonds gevoeld, dat daarbij in die dagen van hoogen rentestand eenige concessie in de rente op hare plaats was, en ook, dat die concessie grooter behoorde te zijn, naarmate de looptijd der leening langer was. Vreemd voor dat nieuwe vraagstuk staande (ook de gedachte aan niet-converteerbare leeningen was haar nog nieuw) heeft zij haar standpunt betreffende die rentereductie aanvankelijk voor elk concreet geval op het gevoel bepaald en mede afhankelijk gemaakt van de daaromtrent door den geldnemer aangenomen houding. Bovendien had zij voor elk concreet geval overleg te plegen met de zogenaamde Financiële Commissie, d.i. de commissie, bedoeld in artikel 18, zevende lid, der Wet op de Rijksverzekeringsbank; zonder de uitdrukkelijke goedkeuring van die commissie mag — behou-

dens de mogelijkheid van beroep op de Regeering — geen enkele belegging geschieden, tenzij zij tot stand komt onder de vlag van de bevordering der volksgezondheid, d.i. met toepassing van het vierde lid van het zoevende genoemde wetsartikel. Nu verdient het vermelding, dat die commissie het standpunt van het bankbestuur ten opzichte van de compensatie voor niet-converteerbaarheid te vrijgevig acht.

Onder al die invloeden is eenige ongelijkmatigheid in de rentepercentages der leeningen, die in den eersten tijd tot stand kwamen, niet te miskennen. Zij is nog verhoogd, doordat de onderhandelingen over de leeningen veelal lang duurden en het bij die onderhandelingen overeengekomen en dientengevolge in het leeningscontract opgenomen rentepercentage in tijden van veranderlijken rentestand soms afweek van wat het naar den maatstaf van het oogenblik van sluiting van het contract zou zijn geworden. Naarmate de tijd vorderde is intusschen naar meer gelijkmatigheid ten deze gestreefd en uit dat streven is eene berekeningsmethode voor de rentereductie voortgevloeid, die thans al jaren lang gevolgd wordt. Die methode bestaat hierin, dat dezelfde rente gevraagd wordt, die verkregen zou worden, indien de rente gedurende de eerste 10 jaren van den looptijd der leening onveranderd bleef op de hoogte van den rentestand van het oogenblik der overeenkomst, en gedurende den ganschen verderen looptijd der leening gemiddeld 4 pCt. bedroeg.

Deze methode houdt uiteraard geenszins eene uitspelling in, dat inderdaad het beloop van den rentestand zoo zal worden. Zij beduidt slechts, dat de bank het redelijk vindt, als zij zich gedurende 10 jaren de hooge rente, die momenteel gemaakt kan worden, verzekert ter versterking van hare reserves voor ongetwijfeld ook wel weer komende slechte tijden, maar dat zij ook van verder voordeel mag afzien en dus voor den verderen looptijd der leening genoeg kan nemen met de rente van 4 pCt., die als grondslag voor den opzet harer verzekeringen is aangenomen.

Dat het fixeeren van de rente gedurende de eerste 10 jaren op de hoogte van den rentestand van het oogenblik niet als eene onredelijkheid mag worden gequalificeerd, volgt m.i. uit het feit, dat leeningen met uitsluiting van conversie gedurende de eerste tien of meer jaren, zelfs met die uitsluiting gedurende den ganschen looptijd der leening, zijn uitgegeven op de openbare markt, waarbij de uitsluitingsclausule is opgenomen op initiatief van den geldnemer, dus als lokmiddel voor de inschrijvers. De in 1922 uitgegeven Nederlandsche 6 pCt. staatsleening en een aantal Ned.-Indische leeningen, stammende uit de jaren 1921 tot en met 1923, zijn de eerste 10 jaren niet-converteerbaar. Volgens den Beleggingsgids van Jan Kalff en Co. zijn van de Amerikaansche spoorwegleeningen een aantal in het geheel niet-converteerbaar, is dat ook met de 6 pCt. leening 's-Gravenhage van Mei 1921 het geval en is de Engelsche oorlogsleening van 1919 (Funding Loan) eerst-converteerbaar na 1960. Is ooit een klank vernomen, dat daarmede eene onredelijke tegemoetkoming aan de inschrijvers was gedaan? Was het niet zuiver de natuurlijke werking van vraag en aanbod?

Wie de methode als onredelijk veroordeelt, zal dan ook met het uitspreken van dat oordeel zonder meer, zonder zakelijke motiveering, niet kunnen volstaan en zal een z.i. redelijker methode er tegenover dienen te stellen. Tot dusverre is dit laatste niet geschied.

De methode heeft niet de pretentie, het aan juistheid te winnen van de gevoelsmethode van vroeger. Haar doel was slechts, eenige vastheid te geven bij het bepalen van de in de verschillende concrete gevallen mogelijk te geven reductie. Welke methode de meest juiste is, en welke der onder de werking van de gevoelsmethode in concrete gevallen gegeven reductiën, voor zoover daarin eenige grilligheid schijnt gelegen, het best den toets zou doorstaan, is zelfs a posteriori niet uit te maken; want zelfs al zou

een lange toekomst hebben aangetoond, dat het feitelijke beloop van den rentestand met een bepaalde verleende reductie het meest in overeenstemming is, dan zou dat nog evenmin de meerdere juistheid van den grondslag dier speciale reductie bewijzen als dat bijv. een uitkomen van een rood nummer bij de roulette bewijzen kan, dat het *a priori* juist was, op rood en onjuist op zwart te zetten. Achteraf eene overeengekomen reductie te veroordeelen en gemakkelijker leeningsvoorwaarden te vragen op grond van het werkelijk beloop van den rentestand is dan ook m.i. onbillijk en onrechtvaardig en zou — om bij de vergelijking met de roulette te blijven — gelijkstaan met een verzoek, om aan hen, die op zwart gezet hadden, een deel van den inzet terug te geven, omdat rood uitkwam. Zouden de geldnemers, die thans zoo om herziening van de rente der gesloten leeningen dringen, bereid zijn gevonden tot verhooging van de overeengekomen rente, indien de rentestand zich in stijgende richting had bewogen? Trouwens er is geen enkele waarborg, dat de ingetreden verlaging van den rentestand blijvend zal zijn en niet door ernstiger veranderingen van stijging zal worden gevolgd.

Intusschen wordt eene krachtige aanwijzing, dat de bank met de voor hare niet-converteerbare leeningen overeengekomen rentepercentages niet al te zeer heeft misgetast, gevonden in het volgende.

In de open markt waren ten tijde van de eerste afsluitingen van niet-converteerbare leeningen in ruime mate obligatiën verkrijgbaar van een zoo laag rentetype, dat, in verband met den lagen koers van die obligatiën, practisch hare converteerbaarheid uitgesloten mocht worden geacht. Koers en leenings- (ook aflossings-) voorwaarden stellen in staat, van elke dier obligatiesoorten voor iederen tijd nauwkeurig het rendement te berekenen, en langs dien weg is dus na te gaan, welke rente, naar de — bewuste of onbewuste — meening van de beurs, eene niet-converteerbare obligatie op een bepaald tijdstip behoort af te werpen. Voor de jaren 1920 en 1921 is van eenige leeningen met langen looptijd die becijfering gemaakt. Het resultaat ervan is neergelegd in onderstaand overzicht, waarin tevens is vermeld, tegen welke rente in de overeenkomstige tijden de niet-converteerbare leeningen van de Rijksverzekeringsbank zijn afgesloten.

Het valt op, dat de rente, die de Rijksverzekeringsbank vroeg, in 1920 steeds en in 1921 meerendeels lag beneden die, welke terzelfdertijd de vermelde obligatiën van laag rentetype, in de open markt verkrijgbaar, opleverden. Had dus de bank de aanvragen, die van de zijde van de gemeenten zoo ruim toevloeiden, destijds afgewezen en haar geld belegd door aankoop ter beurze van de bedoelde obligatiën, dan zou zij daarvan voordeel hebben gehad. (Het prijsgeven van dat voordeel kan, ook achteraf, rechtvaardiging vinden in de overweging, dat van dien aankoop ter beurze allicht eenige koersstijging het gevolg zou zijn geweest, zoodat ten slotte het gemiddelde rendement zich wat lager zou hebben kunnen stellen; in ieder geval wijst het weinig in de richting van uitbuiting van de zijde der Rijksverzekeringsbank.) Kan dan thans in redelijkheid van haar worden verlangd, dat zij geschenken doet aan de geldnemers van toen, eenvoudig omdat de rentestand sinds dien snel en belangrijk is gedaald?

De geldnemers van toen hadden het in het algemeen in de hand om zich tegen de moeilijkheden, waarin zulk een daling hen later zou kunnen brengen wegens dan voor den tijd overmatige rentelasten, te wapenen. Zij hadden daartoe slechts uit het verschil tusschen den rentestand ten tijde van het afsluiten der leening en de rente, die zij aan de bank hadden te betalen, eene reserve te vormen, waaruit zij zouden kunnen putten om, bij lagen rentestand, de met dien stand overeenkomende rente aan te vullen tot het bedrag, dat zij aan de bank moeten uitkeeren. Zij hebben dat blijkbaar niet gedaan en zullen daarvoor wel

Naam van het fonds	1920		1921		Restant looptijd in jaren na 1 Januari 1920	Uitstaand bedrag per 31 December 1921	Percentages der leeningen gesloten door de Rijksverzekeringsbank
	Gemidd. beurskoers	Reël rendement	Gemidd. beurskoers	Reël rendement			
3½ % Amsterdam 1861	64½	7.03	69	6.51	38	10.920.000	1920 5½ % en 6 % enkele uitzonderingen 6½ %
3½ % id. 1905	63	7.79	69½	6.81	40	7.410.000	
3 % id. 1895	59	7.43	64	6.75	38	11.570.000	
3½ % Rotterdam 1898/1909	64	7.29	76½	5.68	40	25.430.000	46.000.000
3 % id. 1894/1897	63½	7.46	71	6.31	36	20.570.000	
3½ % H. I. J. S. M. 1889/1902	68½	6.67	76	5.78	34	43.700.000	1921 1 Januari-31 Augustus 6½ % en 6 % enkele uitzonderingen 6½ % en 5½ %
3½ % id. 1905/1908	66	6.34	74	5.51	45	23.400.000	
3 % id. 1888/1892	67	6.79	73½	5.92	28	11.840.000	1 September-31 Dec. 5½ % eenige uitzonderingen 5½ %-6 %-6½ %-6½ %
3½ % S.S. 1890/1898	68	6.92	76	5.92	31	13.410.000	
3½ % id. 1900	67½	6.37	75	5.57	40	2.540.000	120.000.000
3½ % id. 1905/1909	66	6.35	74	5.51	45	17.980.000	
3 % id. 1895 I	66	6.50	72	5.77	32	4.840.000	481.000.000
3 % id. 1895 II	66	6.19	72	5.51	36	2.290.000	
4½ % Nederland 1917	76	6.66	81	6.15	39	481.000.000	45.000.000
5 % Ned.-Indië 1917	84	6.71	86	6.48	37	45.000.000	

Eenvoudshalve werden bij door elkaar leverbare obligaties alleen van die van het eerste jaar het rendement en de restant-looptijd vermeld.

De vermelde beurskoersen zijn het gemiddelde van den hoogsten en den laagsten beurskoers in het jaar.

hunne goede redenen hebben gehad. Maar thans in verband daarmee verlaging van de in vrijheid overeengekomen rente toe te staan zou m.i. beteekenen, dat de Rijksverzekeringsbank de verantwoordelijkheid voor dat nalaten van reservevorming overnam van de geldnemers.

Mijne conclusie is, dat het bankbestuur niet mag toegeven aan den uitgeoefenden drang tot het alsnog toestaan van conversie der onderwerpelijke leeningen en dat het behoort voort te gaan met hare pogingen om de niet-converteerbare leeningen in hare beleggingsportefeuille te vermeerderen. Ik acht het verre van onwaarschijnlijk, dat, wanneer men zich goed zal hebben ingedacht in de beteekenis van de niet-converteerbaarheid, die voorwaarde ook den geldnemers aannemelijk zal blijken. Maar men dient zich goed voor oogen te stellen, dat een eenmaal gesloten overeenkomst niet als onredelijk mag worden veroordeeld en verbreking er van niet mag worden gevorderd eenvoudig, omdat een der partijen *achteraf*, en misschien toch nog voorbarig, tot de conclusie komt, dat zij voordeliger zou hebben gedaan door andere voorwaarden voor het contract te bedingen, of omdat zij, door reservevorming achterwege te laten, het effect van de compensatie te zeer op reeds verstreken jaren van den looptijd der leening heeft geconcentreerd.

Dat er ook thans wel geldnemers en autoriteiten zijn, die niet zoo veroordeelend tegenover de voorwaarde van niet-converteerbaarheid staan, blijkt uit het feit, dat nog in het jaar 1926 een 18-tal leeningen onder die voorwaarde door de bank gesloten zijn met garantie van het Rijk, eene provincie, eene gemeente of eene spoorwegmaatschappij, waarvan 9 met garantie van het Rijk. Het trekt daarom wel de aandacht, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw in het openbaar, nl. in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 November 1926 (zie blz. 552 der „Handelingen”) over het beleid ten deze van het bankbestuur zonder eenige motiveering zoo afkeurend den staf heeft gebroken.

Mij komt het voor, dat de geheele quaestie er slechts eene is van begrijpen en dat langs den weg van overleg over eventuele compensatie een grondslag gevonden moet kunnen worden, die de leeningen voor geldnemer en geldgever even aantrekkelijk maakt, omdat beide door de vastheid der vooruitzichten zijn gebaat.

V. NOEST.

Amsterdam, December 1926.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE FINANCIËLE TOESTAND EN DE ECONOMISCHE CRISIS IN FRANKRIJK.

Prof. B. Nogaro te Parijs schrijft ons:

Het Fransche Parlement heeft zoo juist de begroting voor 1927 goedgekeurd. Het is de eerste maal sinds vele jaren, dat de begroting op een nuttig tijdstip werd aangenomen, d.w.z. vóór den aanvang van het begrotingsjaar, dat in Frankrijk met het kalenderjaar samenvalt. Deze nieuwe begroting bereikt een cijfer van bijna 40 milliard francs; ze is volmaakt in evenwicht en bevat bovendien een groot bedrag aan aflossingen.

Overigens kan men thans reeds constateeren, dat de fiscale krachtsinspanning gedurende het jaar 1926 enorm is geweest. De statistieken van eind November over de elf voorafgaande maanden wijzen een totaalbedrag aan van 34,5 milliard francs uit duurzame en normale bronnen. Daarbij komen: bijna 900 miljoen aan buitengewone inkomsten — waarvan meer dan 500 miljoen aan oorlogswinstbelasting — en bijna 3 milliard uit de opbrengst van de z.g. „Loucheur-belastingen”. Dit geeft een totaal van ongeveer 38 milliard aan werkelijke stortingen over de eerste elf maanden. Bij dit cijfer komen nog ongeveer 3,5 milliard aan departementale en gemeentebelastingen, die het totaal der opbrengsten tot 41 milliard francs doen stijgen; een cijfer, dat blijk geeft van Frankrijks krachtsinspanning op fiscaal gebied gedurende de eerste elf maanden van het jaar 1926.

Met deze cijfers voor oogen lijkt het wel waarschijnlijk, dat Frankrijk ondanks den enormen omvang van de zoo juist gevoterde begroting in staat zal zijn de uitgaven, die door de Kamer zijn goedgekeurd, inderdaad op te brengen.

De toestand van de geldcirculatie is eveneens verbeterd. Terwijl het maximum der voorschotten van de Bank aan den Staat op 38,5 milliard gefixeerd is, wijst de balans van de Bank op 16 December jl. slechts op een bedrag aan voorschotten van 36.450 miljoen. Voorts heeft de Eerste Minister, Minister van Financiën, op 31 December jl. nog 2 milliard afgelost, zoodat het totaal van de nieuwe voorschotten van de Bank aan den Staat tot 33 milliard is verminderd.

Ook de totale circulatie van de Bank is sinds verleden Juli met meer dan 3 milliard verminderd; zij bedraagt thans 52,5 milliard.

Daarentegen is het bedrag der „bons de la défense”

vermeerderd. Terwijl het verleden Juli 47 milliard bedroeg, is het thans gestegen tot het bij de wet vastgestelde maximum van 49 milliard. De „bons du crédit national,” die Februari 1927 vervallen, zijn kort geleden gedekt door een nieuwe emissie van 7 pCt. schatkistpapier met een jaar looptijd. Zoo heeft men in 1927 slechts te voorzien in een bedrag van 4.387 miljoen aan „bons”, die in September vervallen en waarvoor men de benodigde middelen ongetwijfeld door een soortgelijke emissie zal kunnen verkrijgen.

De Fransche 3 pCt. rente, waarvan de koers op 20 Juli 1926 tot 44.50 was gevallen, is opnieuw tot 50 gestegen; de 6 pCt. rente van 1922, waarvan de koers op denzelfden datum 51.25 francs bedroeg, staat thans op 56.

Ten slotte heeft ook de Fransche wisselkoers zich naar men weet hersteld van 240 francs tot ongeveer 120 francs per pond sterling. De stijging van den franc is overigens zoo snel geweest, dat de Staat en de Bank van Frankrijk, om een al te overhaast herstel te voorkomen, zich genoodzaakt zagen om een deel der aangeboden ponden en dollars te koopen. De Regeering beschikt ten gevolge van dit feit over een voorraad buitenlandsche deviezen, die haar bij voorbaat de regeling van haar buitenlandsche schuld gedurende het volgende jaar verzekert en die naar alle waarschijnlijkheid drie of vier maal zoo groot is als het bedrag van de Morgan-leening.

Er zijn zonder twijfel weinig voorbeelden in de financiële geschiedenis van een land van zulk een spoedig en schijnbaar volledig herstel uit een financiële situatie, die zóó compromitterend was als die van Frankrijk in het eerste halfjaar van 1926 en in het bijzonder onder het kortstondig Ministerie Herriot.

Dit plotseling herstel vindt ongetwijfeld zijn uitgangspunt in een psychologischen ommekeer. Het „vertrouwen”, dat sinds lang werd gepreekt door verschillende politici, die aanstuurden op een concentratiegeering, is geen ijdel woord gebleken. Het heeft het mogelijk gemaakt, om, zonder twijfel met gebruik van het laatst beschikbare deel der Morgan-leening, de speculatie plotseling een andere richting te geven en een krachtige hausse-beweging te voorschijn te roepen. De vrees, die vele exporteurs ertoe bracht, hun gelden in het buitenland te beleggen in ponden of dollars, heeft plaats gemaakt voor een vrees in de tegenovergestelde richting, waardoor deze gelden weer naar Frankrijk zijn overgebracht. Het groote aanbod van vreemd geld op de wisselmarkt heeft niet alleen den koers van den franc t.o. der goudvaluta doen stijgen, het heeft ook de mogelijkheid geschapen, den toestand van de schatkist te verbeteren door een verhooging van de inschrijvingen op schatkistpapier en door een vermindering in de circulatie van fiduciaire ruilmiddelen. De daling in de buitenlandsche deviezen heeft ook in hooge mate bijgedragen — door haar reactie op de waarde der buitenlandsche fondsen — tot een hausse in de vaste rente dragende Fransche waardepapieren, vooral van de rente. Zonder twijfel zou deze psychologische methode veel eleganter zijn geweest dan die, welke moest worden gevolgd door Regeeringen, die niet over een dergelijken steun beschikten. De stijgende beweging van den franc was zoo krachtig, dat zij de Regeering in staat had kunnen stellen — zooals ik in mijn vorig artikel heb aangetoond — tot een feitelijke stabilisatie van den franc, indien namelijk de Regeering het totale surplus (en niet slechts een gedeelte) der aangeboden buitenlandsche deviezen had opgekocht tegen een alleszins redelijken stabilisatiekoers.

Men had in dat geval kunnen stabiliseeren dank zij „een massa-manoeuvre” in papieren francs. De Regeering bezat alle macht tot handelen, uit hoofde van de wet van Augustus jl., die haar de macht verleende aan de Banque de France de middelen te vragen, die noodzakelijk waren voor den aankoop van buitenlandsche deviezen.

De Regeering echter is niet tot een dergelijke politiek overgegaan en hier blijkt het zwakke punt van den toestand, die tot nog toe zoo schitterend bleek.

Men dient zich niet te ontveinzen, dat het laatste Ministerie Briand omvergeworpen is, in de eerste plaats, omdat het programma van den Minister van Financiën, den heer Caillaux, en van de andere financiers van het Ministerie openlijk aanstuurde op een stabilisatie van den franc, een stabilisatie, die met machtige belangen in botsing kwam, die bovendien in botsing is gekomen met een instinctief verlangen tot onbegrensde revalorisatie en die ten slotte had te kampen met een aantal misvattingen, voortvloeiend uit de onwetendheid van het publiek in deze aangelegenheden. De Regeering van Poincaré, die het korte avontuur van het Ministerie Herriot opvolgde, noemde zich de Regeering „ter verdediging van den franc” en in de parlementaire terminologie, die sinds het optreden van dit bestuur gangbaar is geworden, verzetten de „verdedigers van den franc” zich tegen de „voorstanders van stabilisatie”. Zij zijn degenen, die den franc willen verdedigen in het *instabiele*.

De methode van de tegenwoordige Regeering bestaat dus in een terugkeer tot de meest klassieke principes, waarbij men er minder naar streeft, het geld door een technische regeling te herstellen dan het te revaloriseeren. Wij zien dan ook opnieuw een politiek van snelle aflossing en van terugbetaling aan de Bank. Deze methode is zeker niet zonder gevaar. Men heeft inderdaad veel te veel beweerd, dat het bestaan van een groote vlottende schuld op zichzelf gevaarlijk is, doch men ziet niet voldoende in, dat datgene, wat werkelijk gevaar oplevert, de kans is, dat men op een gegeven oogenblik de schuld niet kan vernieuwen. Het ware derhalve voorzichtig geweest van de gunstige omstandigheden te profiteren, om de uitgifte van schatkistpapier te vermeerderen, en de Bank slechts *voorloopige* terugbetalingen te doen, die onder minder gunstige omstandigheden veroorloofd zouden hebben, opnieuw tot biljetten zijn toevlucht te nemen, zonder te hoeven overgaan tot een verhooging van de limiet der voorschotten. Trouwens, de nieuwe wettelijke bepalingen beperken de uitgifte van verdedigingsbons volkomen en het maximum (49 milliard) is op het oogenblik bereikt. Indien anderzijds de Regeering aan de Banque de France 2 milliard terugbetaalt op grond van een in 1922 geteekende overeenkomst, dan is dit geen tijdelijke terugbetaling, die een crediet tot haar beschikking laat, maar dan beteekent dit, een *definitieve terugbetaling, die het aan den Staat toegestane maximum aan voorschotten met een gelijk bedrag vermindert*.

Men kan dus zeggen, dat de bereikte resultaten een betreurenswaardige keerzij vinden in hun gebrek aan soepelheid. Dit zou ertoe kunnen leiden, dat de Staat in nieuwe moeilijkheden kwam, indien de omstandigheden zich wijzigden. De beperking in de uitgifte van schatkistpapier heeft de Regeering er trouwens toe gebracht, de faciliteiten aan banken en publiek, waar het geldt de voorschotten in rekening-courant bij de schatkist, te vermeerderen. Een onlangs uitgevaardigd besluit maakt het inderdaad mogelijk, voorschotten te verleen met een maand opzegging, doch deze methode biedt aan particulieren niet dezelfde voordeelen als schatkistpapier van een maand, dat bij de Bank van Frankrijk kan worden verdisconteerd.

Ten slotte is het zwakke punt van de financiële politiek van de huidige Fransche Regeering, ondanks de reeds bereikte prachtige resultaten, vooral gelegen in het weifelend karakter van haar geldpolitiek. Poincaré verschuilt zich gaarne achter de noodzakelijkheid, het geheim van zijn plannen te bewaren, om er niemand mee in kennis te stellen. Men weet niet, of hij den franc overeenkomstig zijn eigen wil heeft laten stijgen tot den koers van heden, of dat zulks voortvloeit uit het feit, dat hij de mogelijkheid niet

heeft ingezien, om met de middelen, waarover hij beschikte, een stabilisatie door te voeren tegen een meer bescheiden, doch van economisch standpunt gunstiger koers. Zelfs weet men niet of hij van plan is, den franc nog verder te laten stijgen, al is de „beteugeling” der hausse gedurende de laatste dagen blijkbaar sterker geworden. Dit systeem van onzekerheid over het ruilmiddel laat in tweërlei opzicht vrees bestaan. Velen uit de beurswereld zijn overtuigd, dat deze geweldige hausse van den franc door een nieuwe baisse gevolgd zal worden. Het schijnt niet twijfelachtig, dat een speculatie à la baisse gemakkelijk een prétext zal vinden in de een of andere regeeringscrisis, die zich steeds vandaag of morgen kan voordoen. Anderen daarentegen zijn bezorgd in het vooruitzicht van een ongelimiteerde hausse, die de crisis zal versterken.

Men moet inderdaad erkennen, dat het prachtige herstel van de financiële situatie volstrekt niet gepaard gaat met een verbetering van den economischen toestand. Integendeel, het publiek heeft aanvankelijk geloofd in een „revalorisatie” van den franc, maar terwijl de koers van het ruilmiddel viel van 240 tot 122 francs per pond sterling, zijn de groothandels-prijzen slechts in veel bescheidener verhoudingen gedaald. (Het indexcijfer daalde van 854 tot 698). Wat de kleinhandelsprijzen betreft, deze zijn onophoudelijk gestegen en wel van 480 in Januari 1926 tot 574 in Juli en 628 eind November. Zonder twijfel dient er eenige tijd te verlopen, voordat de verbetering van het ruilmiddel zijn terugslag vindt in de groothandelsprijzen; met de kleinhandelsprijzen is dit in nog sterker mate het geval. Maar vanaf heden zou het toch ook aan de minder voorbereiden duidelijk moeten zijn, dat het herstel van den franc voor diegenen, welke een vast inkomen genieten, nog geen overeenkomstig herstel van koopkracht beteekent. Veel ernstiger nog is, dat de kostprijs der industriele producten op deze indices gebaseerd blijven en dat het oogenblik nadert, waarop sommige fabrikanten hun waren niet meer zonder verlies in het buitenland kunnen verkoopen, en in ieder geval de concurrentie niet meer kunnen volhouden met een land als België, waar de stabilisatie is doorgevoerd op een koers, die voor den uitvoer veel gunstiger is. Opgemerkt zij, dat de groothandelsprijzen, in goud herleid, in Frankrijk tot 124 zijn gestegen, wat nog veertien punten minder is dan in de Vereenigde Staten, maar wat naar men aan den lijve ondervindt, even hoog is als in verschillende landen, die hun ruilmiddel op een vaste basis gefixeerd hebben.

Het schijnt dus voor geen weerlegging vatbaar, dat Frankrijk op het oogenblik een crisisperiode tegemoet gaat. Deze crisis is deels een gevolg van de voorzichtigheid der verbruikers, die na groote voorraden te hebben ingeslagen toen de franc daalde, op het oogenblik wachten op een prijsdaling. Een veel ernstiger factor is echter het plotselinge en waarschijnlijk overmatige herstel van den wisselkoers, dat voor den uitvoer en de productie ernstige moeilijkheden zal scheppen.

Het bestaan van een crisis komt reeds tot uiting in de vermeerdering van het aantal werklozen en het schijnt ons toe, dat we hier slechts met een begin te maken hebben. Immers, talloze fabrieken werken nog, dank zij oude bestellingen, doch ontvingen geen nieuwe bestellingen voor de komende maanden. Men kan zich niet ontveinen, dat het bestaan van een crisis zeer waarschijnlijk zal leiden tot een vermindering der opbrengst der belastingen en zodoende de verkregen financiële resultaten te niet zou kunnen doen. Terwijl een vermindering der productie tot uiting zou komen in een daling van den export, beïnvloedt het herstel van het ruilmiddel oogenblikkelijk de betalingsbalans, doordat het een groot aantal vreemde-lingen, die bij een verblijf in Frankrijk geen enkel voordeel meer hebben, uitschakelt. Het schijnt mij toe, dat de omstandigheden, die zoo bij uitstek gun-

stig waren voor de tegenwoordige Regeering, en die aanvankelijk haar politiek van financieel herstel zoo goed hebben gediend, in de afgelopen maanden niet met voldoende methode en zelfbedwang zijn benut, om een volledig positief effect af te werpen, dat had dienen te bestaan in het uitschakelen van de bezwaren, die een al te bruuske schommeling in de voorwaarden van het economisch leven met zich mede brengt. Er zullen zonder twijfel in en buiten Frankrijk tallozen zijn, die tegenwerpen, dat ook een stabilisatie een crisis zou geschapen hebben. Het is inderdaad in de mode te beweren, dat de stabilisatie een crisis scheidt. Maar zelfs als het vast staat, dat (in een land als België) een periode van stabilisatie — volgende op een tijdperk van versnelde depreciatie en paniek — waarin men zijn aankopen vermeerderd heeft, een zekere verslapping in het zakenleven brengt, dan is het aan den anderen kant niet twijfelachtig, dat een crisis in *den waren zin des woords* geen gevolg is van *stabilisatie*, maar van *revalorisatie*. Trouwens, een stabilisatie, vergezeld van een verdoorgevoerde revalorisatie, is angstwekkend en een verdoorgevoerde revalorisatie zonder stabilisatie is nog erger.

Het valt dus te vreezen, dat Frankrijk niet geheel zal ontsnappen aan de bezwaren van een politiek, die haar is opgelegd door de tegenstanders van een herstel van het ruilmiddel, door hen vooral, die verlangen een stabilisatie zooveel mogelijk te verdagen, opdat zij kunnen profiteeren van het risico, dat een ongestabiliseerd ruilmiddel met zich medebrengt. Maar deze bezorgdheid mag er niet toe leiden, de belangrijke resultaten, die verkregen zijn, te ontkennen. Trouwens, men dient eraan toe te voegen, dat de huidige wisselkoers niet geheel onverdedigbaar is. En men dient de gebeurtenissen af te wachen, om te weten, of de aanpassingsmoelijkheden van de industrie werkelijk ernstig genoeg zullen zijn om een langdurige crisis te scheppen, hetgeen nog volstrekt niet vast staat.

DE ECONOMISCHE TOESTAND IN JOEGO-SLAVIË.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De economische ontwikkeling van Joego-Slavië gedurende de laatste 1½ jaar werd vooral gekenmerkt door het feit, dat het in den zomer van 1925 genomen besluit om den Joego-Slavischen Dinar binnen afzienbaren tijd te stabiliseeren, strikt ten uitvoer werd gebracht. Men koos een niveau, dat overeenkwam met den koers van rond 9,15 van den Dinar in Zürich en heeft daar blijkbaar een goede keus mee gedaan. Na zeer korte moeilijkheden in de tweede helft van 1925, die echter slechts ten deele een gevolg van het gekozen niveau waren, doch die in hoofdzak voortvloeiden uit de omstandigheid, dat men den Dinar binnen eenige weken van een koers beneden de 8 tot ongeveer 9,36 in Zürich had opgedreven, werd de door de Circulatiebank gekozen koers volkomen gehandhaafd zonder noemenswaardige offers aan deviezen of goud. Ook de biljettenomloop in het land bleef voortaan zoo goed als geheel stabiel, zoodat inderdaad een voorloopige saneering van het ruilmiddel bereikt werd.

Joegoslavische Circulatiebank. (In millioenen).

	Goud en Zilver	Valuta's en Deviezen	Disconto	Beleeningen	Staatsschuld	Bankbiljetten	Giro	Gemiddelde deviezenkoers	Discontovoet
8 Jan.	93	360	1.201	163	2.966	6.065	476	12,58	6
8 Febr.	94	346	1.135	160	2.966	5.824	447	12,55	6
8 Mrt.	95	343	1.179	158	2.966	5.826	494	12,49	6
8 Apr.	95	339	1.170	172	2.966	5.828	435	12,46	6
8 Mei	96	348	1.186	198	2.966	5.776	518	12,48	6
8 Juni	97	327	1.067	217	2.966	5.667	457	12,49	6
8 Juli	97	321	1.069	231	2.966	5.640	497	12,50	6
8 Aug.	98	293	1.141	248	2.966	5.465	489	12,45	6
8 Sept.	98	313	1.264	267	2.966	5.626	547	12,51	6
8 Oct.	100	335	1.294	248	2.966	5.897	536	12,52	6
8 Nov.	101	337	1.248	252	2.966	6.001	578	12,48	6

De Rentabiliteit der Banken 1925.

	Aantal instell.	Stand der kas	Wissels	Debiteuren	Aandeelen-kapitaal	Deposito's	Credit. en Herdisconto's	Winst
Zagreb	32	275.228.773	715.318.323	4.001.158.504	614.368.585	2.759.208.120	2.124.191.488	97.049.808
Kroatië en Slavonië	123	20.783.664	211.345.317	198.891.298	73.327.275	298.251.888	55.910.537	13.195.990
Sarajevo	18	54.192.035	210.511.353	691.737.008	160.010.000	229.592.737	585.201.268	22.851.051
Bosnië en Herzegowina .	77	8.246.048	108.027.223	121.282.917	56.500.660	89.294.418	74.376.523	9.611.043
Wojwodina	93	43.375.391	408.786.190	391.385.426	100.926.511	620.974.983	145.322.626	18.252.368
Dalmatië	14	8.330.714	18.942.055	158.017.274	21.450.000	120.568.807	63.657.674	2.815.055
Slowenië	13	58.125.910	158.040.892	930.356.060	114.999.950	615.379.409	676.415.600	16.403.949

De tabel op de vorige pag. toont den toenmaligen stand der Circulatiebank van het Joëgo-Slavische Koninkrijk aan.

Opmerkenswaard is, dat de Joëgo-Slavische Circulatiebank slechts met de grootste voorzichtigheid in het credietwezen van het land ingreep, van de middelen der discōtopolitiek in het geheel geen gebruik maakte, den rentevoet sinds jaren onveranderd op 6 pCt. liet en in het algemeen naar een werkelijke heerschappij over de geldmarkt ternauwernood streefde. Dit wordt echter wel in zooverre begrijpelijk, als men bedenkt, dat de dekking der biljetten in metaal en deviezen verhoudingsgewijze slechts gering is en geen experimenten op het gebied der geldpolitiek toeliet. Aan den anderen kant is nog steeds de toestand min of meer blijven voortbestaan, dat de werkzaamheid der Joëgo-Slavische Circulatiebank zich in hoofdzaak uitstrekt tot het oud-Servische gebied, ofschoon dit in industrieel en handelspolitiek opzicht in verhouding tot de nieuw verworven gebieden achtergebleven is. Het is kenmerkend, dat in het jaar 1925 van het gemiddelde totaal-bedrag aan wissels van rond 1.200.000.000 Dinar bij de Circulatiebank slechts rond 200.000.000 Dinar, dus minder dan een zesde, aan Kroatië en Slavonië ten goede kwamen, terwijl deze gebieden toch de kern uitmaken der industriele en handelspolitieke bedrijvigheid tegenover de op heden ten dage nog overwegend agrarische deelen van Oud-Servië. Van het totaalbedrag der door de Circulatiebank verstrekte leeningen, dus wissels en andere leeningen inbegrepen, van 1.323.000.000 Dinar verkregen Kroatië en Slavonië te zamen een bedrag van ongeveer 340.000.000.

Doch hoe dit zij, het bleek in de nieuw verworven gebieden Kroatië en Slavonië mogelijk, de geldbehoefte door eigen middelen te dekken en op deze wijze de moordende geldschaarschte langzamerhand meester te worden. Daartoe droeg in de eerste plaats de sterk in betekenis toenemende positie der verschillende geldinstellingen bij, die uit de volgende tabel blijkt en wier werkzaamheden zich voor meer dan 60 pCt. over de nieuw verworven gebieden uitstrekken.

Deposito's bij de voornaamste instellingen ¹⁾.

(In miljoenen Dinaren).

	Binnenlandsche geldinstellingen	Post-spaarbank	Staats-hypotheekbank
1920.....	1.032		
1921.....	2.762		
1922.....	3.545	228	100
1923.....	3.581	244	100
1924.....	4.800	299	130
1925.....	5.677	348	131

Deze stijgende bedragen aan deposito's maken, dat de toestand van de kapitaalsverzorging aanmerkelijk gunstiger is dan in de andere staten van den Balkan, bijv. in Roemenië. De toestand in de Balkanstaten heeft zich in toenemende mate geconsolideerd en afgezien van het faillissement der Slavenska Banka in Laibach, een met Tsjecho-Slovakische Zivnostenska Banka nauw verbonden instelling, hebben

¹⁾ Uit deze cijfers volgt een totaalbedrag aan spaargelden van 6.156.000.000 Dinar aan het eind van 1925. Het werkelijk bedrag der bespaarde gelden is echter aanzienlijk grooter, aangezien de cijfers der coöperatie in de bovenstaande tabel niet opgenomen zijn.

zich in den laatsten tijd geen noemenswaardige moeilijkheden bij de Joëgo-Slavische banken voorgedaan. De bovenstaande tabel geeft een overzicht der financiële instellingen in Joëgo-Slavië aan het eind van 1925 op grond van de openbaar gemaakte balansen.

De stand van den buitenlandschen handel van Joëgo-Slavië laat zich als bijzonder gunstig karakteriseren. Ofschoon betrouwbare cijfers over de laatste maanden nog niet gepubliceerd zijn, is toch een sterk gestegen uitvoerbedrijvigheid merkbaar. Tot deze gunstige ontwikkeling heeft in het bijzonder het feit bijgedragen, dat de index van groothandelsprijzen in Joëgo-Slavië zich voortdurend in dalende richting heeft bewogen en van 1.640 in eind 1925 tot 1.443 in eind Augustus 1926 gezakt is en nog steeds een dalende tendenz vertoont.

Indexcijfers van groothandelsprijzen in Joëgo-Slavië.

1913 = 100

1925		
Januari.....	2.012	Jaargemiddelde 1925 1.804
Februari.....	1.993	
Maart.....	2.009	
April.....	2.004	
Mei.....	1.933	
Juni.....	1.842	
Juli.....	1.785	
Augustus.....	1.642	
September.....	1.621	
October.....	1.572	
November.....	1.597	
December.....	1.640	
1926		
Januari.....	1.596	
Februari.....	1.656	
Maart.....	1.592	
April.....	1.593	
Mei.....	1.542	
Juni.....	1.495	
Juli.....	1.476	
Augustus.....	1.443	

De cijfers der Joëgo-Slavische handelsbalans vindt men in de volgende tabel:

	In Dinaren.	
	Invoer	Uitvoer
1922.....	6.441.876.189	3.691.166.163
1923.....	8.309.635.472	8.048.843.930
1924.....	8.221.743.552	9.538.774.432
1925.....	8.752.878.739	8.883.183.519 ¹⁾
1926, Eerste kwartaal.....		1.767.635.860

Een samenvattend oordeel over de verdere ontwikkeling van den toestand in Joëgo-Slavië laat zich, ondanks de momenteel bijzonder gunstige situatie, echter nauwelijks vellen. Nog twee groote problemen, die ondanks hun economisch karakter sterk beïnvloed worden door politieke factoren, wachten op een oplossing. Het eerste probleem betreft de vraag of men zich op het gebied der economische politiek zal laten leiden door den wensch tot toenemende industrialisatie, tot het groot brengen van een eigen industrie, die vooreerst tot concurrentie nauwelijks in staat zal zijn, of dat men zich uitsluitend zal richten naar de natuurlijke omstandigheden, die, afgezien van enkele deelen in Noord-Kroatië en Zuid-Oud-Servië,

¹⁾ De cijfers voor den uitvoer van 1925 werden slechts in Goud-Dinaren gepubliceerd en werden omgerekend tegen de ongeveer bestaande verhouding: 1 Goud-Dinar = 11,34 Papier-Dinar.

waar de aanwezigheid van erts en andere bodemschat-ten een industriele ontwikkeling begunstigt, voor alles een verbetering en intensivering van de landbouwproductie gewenscht maken. De laatste handelsverdragen met Italië en in het bijzonder die met Engeland, wijzen erop, dat men ten minste de kunstmatige schepping van industrieën onder ongunstige omstandigheden niet forceeren wil. Men mag echter niet vergeten, dat deze kwestie een sterk politiek kant heeft; in zoverre nl. Joego-Slavië, zoolang het met Italië in goede betrekkingen kan blijven, als afzetgebied voor de Italiaansche zware industrie en motorindustrie tot beider voordeel in aanmerking komt. Zoodra deze situatie echter verandert, loopt Joego-Slavië gevaar door zijn industriele afhankelijkheid in een moeilijke situatie te komen, wat nog versterkt wordt door de omstandigheid, dat het in geval van een conflict van zee afgesloten zou zijn en over land slechts betrekkelijk moeilijk verzorgd zou kunnen worden. Men schijnt deze laatste mogelijkheid in zoverre onder de oogen te hebben gezien, dat de handelspolitieke betrekkingen met Duitschland in de laatste jaren zeer sterk ontwikkeld zijn en men klaarblijkelijk een directe en indirecte deelname van Duitsch industrieel kapitaal in Joego-Slavië niet ongaarne ziet.

Het tweede probleem, dat voor Joego-Slavië een bijzondere beteekenis heeft, is de ongelijkmatige verdeling der productiviteit en de verschillende gesteldheid van de afzonderlijke deelen van het land. Een oorspronkelijk bijna zuiver agrarische staat, het oude Servië, moet zich opeens als kern van het nieuwe rijk, op het gebied van verkeerspolitiek, handelspolitiek en credietpolitiek, op een belangrijk groot geheel instellen, dat juist in de nieuw verworven landen, wat betreft productie-techniek en industriele ontwikkeling, aanzienlijk hooger staat dan het stamland. Daar komt nog bij, dat Oud-Servië met zijn agrarische ontwikkeling op de vlottende geldmiddelen van het land in hooge mate en tegen bijzonder lange termijnen beslag moet leggen, zoodat juist de nieuw verworven, niet-agrarische gebieden volkomen op zichzelf zijn aangewezen. Deze hebben dan ook door de staatsvergrooting niet alleen geen grootere credietbasis verworven, doch integendeel vaak hun eigen middelen naar Oud-Servië zien wegvloeiën. Het is derhalve begrijpelijk, dat de Oostelijke gebieden van den Joego-Slavischen staat, vooral Slovenië en Kroatië, sterk putten uit buitenlandsche credietbronnen en merkwaardig genoeg, nog steeds met het voormalige groote economische gebied der Oostenrijk-Hongaarsche monarchie in nauwe betrekkingen staan. Joego-Slavië is er dus heden ten dage nog verre van verwijderd een organisch economisch geheel te vormen, waarbij men overigens een zekere economische afhankelijkheid der nieuw verworven gebieden van het huidige buitenland niet ongaarne ziet, omdat de eigen kapitaalcracht van Oud-Servië voorloopig voor de grootere opgaven nog te zwak zou blijken. Het blijft niettemin te hopen, dat de over het algemeen bijzonder gunstige economische toestand, het sluitend budget en de langzaam aan zwakker wordende wijzigingen tusschen de afzonderlijke cultureele, linguïstische en religieuze gebieden van den Joego-Slavischen staat een nieuw innerlijk gesloten economisch organisme zal scheppen.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1926 No. 9 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. Van de reeks der invoerartikelen ontbreken nog de volledige gegevens omtrent *zwavelzure ammonia*, terwijl ook de prijzen van enkele *levensmiddelen* wellicht nog een geringe correctie zullen ondergaan. Het totaal aantal opgenomen artikelen evenwel is zoo talrijk, dat deze elementen op den algemeenen gang van het indexcijfer geen invloed van practisch belang kunnen uitoefenen.

De volledige serie omvat 72 artikelen en is verdeeld in vijf groepen. Het onderscheid tusschen de „lange” en de „korte” serie is dit, dat van de 18 extra artikelen der lange serie gedurende 1914—1920 prijzen ontbreken.

Het hoogste indexcijfer behouden de *textiele goederen*. Tusschen 1922 en 1925 zijn zij vrijwel op dezelfde hoogte blijven staan; in het loopende jaar evenwel trad een aanzienlijke prijsdaling in, en in Juni jl. (indexcijfer 183) staan zij 25 punten beneden het gemiddelde van 1925. In Juli, Augustus en September zijn de prijzen weinig veranderd; Sept. geeft 181 als indexcijfer. Bovengenoemde prijsdaling houdt verband met de stijging van den invoer in 1925 en het eerste halfjaar 1926, vergeleken met de jaren 1921—1924. Daarenboven is de katoenprijs sterk teruggelopen.

Het laagste indexcijfer heeft de groep der *metalen*. Het gemiddelde cijfer voor 1925 bedroeg nog 161; in Mei—Juli was het gedaald tot 148 en 149, en Augustus geeft 146, September 151. Vooral de *ijzersoorten* zijn in prijs gedaald. Zoolve de voornaamste ijzersoorten als *koper* naderen weer dicht het niveau van 1913; *ruw ijzer* staat er zelfs beneden. Alleen *lood* blijft nog zeer hoog, op meer dan het drievoudige van den prijs van 1913.

Gegolfd dalkijzer vertoont in Juli-September een bijzondere prijschommeling; de indexcijfers voor die drie maanden zijn 143, 114 en 159. Nadere inlichtingen omtrent deze prijschommeling werden aangevraagd.

Het prijsniveau van de andere drie groepen ligt tusschen dat van textiele goederen en metalen in. Onder hen zijn de *levensmiddelen* sinds 1923 ternauwernood veranderd: hun indexcijfer is omstreeks 160. Alleen *whiskey* staat met 236 ver boven dit gemiddelde.

Onder de *chemicaliën* staat *zwavelzure ammonia* met 88 (voorloopig cijfer) het laagst; *hars* met 269 het hoogst. De *hars* is sinds 1923 (i.c. 125) voortdurend in prijs gestegen. Het gemiddelde van de groep bedraagt thans 154. Onder de „diversen” staan *lucifers* met 213 bovenaan; het gemiddelde is 156.

Augustus en September vertoonen, vergeleken bij Juli, over het geheel iets lagere prijzen.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen (volledige serie) bedroeg in Mei en Juni resp. 163 en 162; en in Juli, Augustus en September 162, d.i. tien punten lager dan het gemiddelde van 1925. Het gemiddelde van de korte serie is een punt of vijf hooger.

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer bewoog zich in 1924 met 155 en in 1925 met 146 op een aanzienlijk hooger niveau dan in het loopende jaar. Het hoogste punt van 1925 bracht December, nl. 152. Vooral *rubber*, *peper* en *katjang idjoe* konden hooge prijzen bedingen. Januari en Februari 1926 vertoonen een sterke en voortgaande reactie, voornamelijk door de daling der rubberprijzen. In April voegde zich hierbij een opmerkelijke prijsdaling van *mais* en van *peper*. Het gemiddelde van de geheele groep is sinds April vrij constant. In Juni en Juli zijn verschillende artikelen (voorn. *djarakpitten*, *arachides*, *mais* en *suiker*) wat lager in prijs, waartegen de betere prijzen van *damar* niet geheel opwegen. Eerstehands suiker is in die twee maanden meer dan dertig, tweehands ruim twintig punten gedaald. Augustus kenmerkte zich door een opmerkelijke daling (met 27 punten) van *witte peper*. In de jongste maand (September) zijn voornamelijk *eerstehands ready suiker* en *mais* wat in prijs gestegen, terwijl *kapok* na een aanvankelijke prijsstijging tot 217 (in Januari jl. zelfs 237) weer teruggelopen is op 198, het gemiddelde niveau van 1925. Overigens zijn de kapokprijzen aan sterke schommelingen onderhevig.

De *witte peper* scheen na een geweldige prijsstijging voorn. sinds Mei/Juni 1925, gevolgd door een gevoelige reactie sinds Januari jl., in Mei—Juli eenigszins tot stabiliteit te zijn gekomen. Zooals echter gezegd, bracht Augustus opnieuw een gevoelige reactie, waarmee de merkwaardige hausse in dit artikel, die vooral door vraag van Amerikaansche zijde kwam, voor 't oogenblik tenminste alweer tot het verleden behoort. September vertoont een licht herstel. De indexcijfers voor dit artikel zijn: 110 in Mei 1925, 117 in Juni 1925, 136 in Juli, 199 in December, 217 in Januari 1926, en sindsdien (Februari—September) 206, 196, 181, 169, 179, 173, 146 en 155.

De prijs van de *rubber* bleef na de spekulatieve hausse van het vorige jaar, die in November haar toppunt bereikte, eerst zeer snel en sinds Februari jl. geleidelijk dalen; sinds Februari is hij weer lager dan in 1913/14, die als crisisjaren in de geschiedenis der rubberprijzen bekend staan. Niettemin is de prijs nog zeer hoog te noemen, doch de buitgemeene en onkontroleerbare ontwikkeling van dit zoo jonge artikel veroorzaakt, naast heftige prijsbewegingen, dat het prijsniveau van 1913 en 1914 niet rechtstreeks met het huidige vergelijkbaar is. De indexcijfers

voor rubber gedurende Nov. 1925—September 1926 bedragen 163, 163, 131, 98, 95, 86, 75, 65, 68, 66 en 70. De prijs blijft op dit niveau vast en schijnt voorloopig gestabiliseerd.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoer-artik.	Tot.groot-hand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	208	166	172	170	175	181	129	170
1923.	208	163	174	170	169	180	149	173
1924.	212	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	161	150	165	172	146	166
Mei 1926.	186	158	148	—	157	163	136	157
Juni	183	160	149	—	157	162	134	156
Juli	183	160	149	153	156	162	132	156
Augustus	182	159	149	155	156	162	131	155
September	181	157	151	154	157	162	132	156

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

De kleinhandelsprijzen der uitheemsche artikelen vertoonden in 1925 over het geheel genomen een beeld van stilstand: zij bleven schommelen om het indexcijfer 151. Het jaar daarvoor, 1924, was met 158 slechts weinig hooger. In Maart en April 1926 waren de cijfers iets lager dan in Januari en Februari, en Mei ligt met 146 weer drie punten beneden April. De vijf daaropvolgende maanden geven 147, 146, 148, 148 en 145. De prijzen blijven zich dus, zij het langzaam en met schommelingen, in dalende richting bewegen.

Het algemeene indexcijfer der inheemsche artikelen is in 1925 gemiddeld 13 punten lager dan in 1924. Op dit gemiddelde van 1925, 169, is het cijfer vrijwel blijven staan. De laatste vijf maanden (Juni—October) geven 170, 167, 167, 167, 170. De stijging in October wordt veroorzaakt door aardappelen en eieren.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In-heemsch ¹⁾	Uit-heemsch ²⁾	Totaal	Voeding ³⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	158
October 1925 ..	177	162	169	—
November	177	161	169	—
December	176	161	169	157
Januari 1926 ..	167	151	159	157
Februari	167	152	161	158
Maart	169	149	159	157
April	171	149	160	158
Mei	171	146	159	157
Juni	170	147	159	157
Juli	167	146	157	154
Augustus	167	148	157	155
September	167	148	158	155
October	170	145	158	155

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. Van verscheiden artikelen werden thans ook over vroegere jaren gemiddelde prijzen berekend uit een veel grooter aantal noteringen, dan oorspronkelijk geschied was. Eenige correcties waren hiervan het gevolg. De prijzen der landbouwgewassen bewegen zich dit jaar op een hooger niveau dan het vorige, voornamelijk ten gevolge van de lange droogte in 1925 en van den slechten padioogst in Midden- en Oost-Java. Sinds Juni vertoont zich voor rijst en maïs de seizoen-stijging.

Eieren, vleesch, visch, Javaansche suiker en ook klappers verschillen ternaauwernood in prijs van het vorige jaar.

Stand der cultures en uitvoer gedurende het derde kwartaal 1926 in Suriname.

De regens hielden gedurende de maanden Juli en Augustus nog aan. De hoeveelheid gevallen neerslag bedroeg in:

Juli 221.6 mM.

Augustus 165.9 „

September 94.6 „

samen in het derde kwartaal 482.1 mM. (normaal 448.6 mM.)

Cacao. De nog in leven zijnde cacaboomen herstelden zich eenigermate door de gevallen regens; vruchtzetting heeft echter zoo goed als niet plaats gehad. Krulloten en thrips kwamen vrij algemeen voor en droegen er toe bij den stand van het gewas nog ongunstiger te maken, zoodat de vooruitzichten zeer onzeker zijn.

Koffie. De stand van deze cultuur is nogal bevredigend in aanmerking genomen de zware droogte, die de boomen hebben moeten doorstaan, en de vooruitzichten zijn goed te noemen. Van ziekte in de koffie wordt zoo goed als geen gewag gemaakt; de zeefvatenziekte breidt zich niet uit; de gedurende het tweede kwartaal opgetreden rattenplaag nam gedurende het derde kwartaal successievelijk af.

Enkele plantages deelden mede, dat de bes van 1925 de droogte niet zonder nadeel doorkwam; het rijpen geschiedt echter zeer langzaam en de napluk zal op zijn vroegst in het einde van het jaar vallen. Op sommige plaatsen waar geoogst was, bleek dat 9 pCt. van de bessen voos was en het uitleveringspercentage slechts 4 pCt. bedroeg.

De plantages waar jonge aanplantingen zijn, vermelden, dat die er goed voor staan.

Suiker. De verbetering in den stand der rietvelden hield over het algemeen aan. Gelukkig bleven de regens tot in het begin der maand September voortduren, zoodat over het algemeen het riet gedurende het heele kwartaal kon doorgroeien, waardoor de schade, veroorzaakt door de langdurige droogte, enigszins kon worden goed gemaakt. Alleen voor den jongen aanplant ware het wenschelijk geweest dat ook in het laatste deel der maand September de regens waren doorgegaan. Aan de spanrupsenplaag kwam ook een einde. Er werd ook eenige overlast ondervonden van bladluizen, die eenigen stilstand in den groei van het riet veroorzaakten; de gevolgen waren echter niet van ernstigen aard.

In Nickerie bleven boorders optreden; de gelestrepenziekte komt nog steeds voor in dit district.

De verwachtingen voor de toekomst zijn over het algemeen goed.

Rijst. Niettegenstaande de bladetende rups en de rattenplaag veel schade hebben veroorzaakt aan de uitgezette hibits, is de stand van de rijst in het begin van het derde kwartaal nogal bevredigend geweest. De percelen, die ten tweeden male moesten worden beplant, hebben aan het einde van dit kwartaal veel last ondervonden van wantsen, die de jonge korrels leegzuigen, waardoor op het laatste oogenblik op eenige plaatsen vrij belangrijke schade werd geleden. Over het algemeen valt de rijstooogst dus eenigszins tegen. De totale schade is nu nog niet volledig te overzien.

Maïs. Het na het invallen der regens uitgezaaide koren rijpte goed aan en gaf overal een behoorlijken oogst. Hierdoor werden groote hoeveelheden naar de plaatselijke markt vervoerd, waardoor de prijs beneden het loonend niveau daalde.

De overige gewassen van den kleinen landbouw, z.a. bananen, bacoven, pataten en cocosnoten zijn de gevolgen van de groote droogte nog niet te boven gekomen; doch er is wel herstel merkbaar.

De jonge aanplantingen van bananen en bacoven groeiden flink door en beloven voor de toekomst een goede opbrengst.

Als gevolg van de droge maanden is er een veel mindere productie aan aardvruchten verkregen dan de voorgaande jaren; de stand van den nieuwen aanplant is echter goed en de vooruitzichten zijn nogal gunstig.

De cocoscultuur lijdt nog altijd aan de gevolgen van de lange droogte. Vele boomen staan nog zonder vruchten en zijn nu pas weer begonnen te bloeien. De geplukte noten zijn over het algemeen klein en leveren

weinig olie. Nieuwe aanplantingen kunnen nog niet aangelegd worden, daar er geen geschikt plantmateriaal te vinden is. Eerst volgend jaar zal men kunnen rekenen, dat de noten weer normaal uitgegroeid en geschikt voor plantmateriaal zullen zijn.

Katoen. Deze cultuur bleef gedurende het derde kwartaal krachtig doorgroeien. De berichten luidden overal onverdeeld gunstig, tot aan het einde van dit kwartaal door het plotseling optreden van een blad-etende rups een groot deel van het te veld staande gewas in korten tijd beschadigd werd, zoodat de verwachtingen op een goeden oogst dit jaar met één slag vernietigd werden. Naar alle waarschijnlijkheid zal de oogst thans niet meer dan 50 à 60 pCt. der schatting bedragen. Jammer is het dat reeds bij den aanvang van deze cultuur zulk een tegenslag wordt ondervonden, maar de moed behoeft toch geenszins te worden opgegeven. De insectenplaag kan en moet met succes bestreden worden bij toepassing van een permanente bestrijdingswijze door nl. voortdurend en overal tegelijk te bestrijden. Op een dergelijken aanval was men niet voorbereid en de voorraad van de noodige bestrijdingsmiddelen was niet in voldoende hoeveelheden aanwezig.

De katoenplanters laten daarom den moed ook geenszins zakken.

De oogst van *sinaasappelen* in de maanden Juli en Augustus was klein, zoodat de uitvoer van zeer geringe beteekenis was. De boomen hangen nu vol vruchten, welke in de maanden December-Januari moeten rijpen. Deze maanden zijn echter niet geschikt voor uitvoer naar Europa, zoodat de oogst op de markt van naburige landen moet worden gebracht.

Omtrent de *boschbedrijven* kan worden meegedeeld dat de ingevallen regens het opgaan en afzakken van expeditie bevorderden; de aanvoer van balata gedurende het derde kwartaal bedroeg 221.558 KG. tegenover 641.778½ KG. over hetzelfde tijdvak van 1925.

Dr. J. Th. Pfeiffer, de deskundige van de Commissie van advies en onderzoek in zake Surinaamsche Houtsoorten, die door den Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur van Suriname is gesteld ten einde werkzaam te zijn als adviseur van den Gouverneur in zake houtkapaangelegenheden, kwam eind September in de kolonie aan en maakt een aanvang met zijn werkzaamheden.

De werkzaamheden tot uitbreiding van het bedrijf van de *Bauxite* Maatschappij worden voortgezet. Evenals in het tweede kwartaal bedroeg de uitvoer gedurende dit kwartaal minder dan over hetzelfde tijdvak van 1925.

De Maatschappij wil aan hare onderneming op Moengo een boerderij verbinden op Hollandsche leest geschoeid, waartoe reeds rasdieren uit Nederland zijn ontvangen.

De uitvoer van de voornaamste producten bedroeg gedurende het 3de kwartaal in vergelijking met het overeenkomstig tijdvak van 1925:

	1926	1925
Bacoven (versche).... KG.	300	1.000
Balata.....	82.112	317.952
Bananen..... bos	20	982
Bauxite, ton van 1000 KG.	9.924	15.265
Cacao.....	13.245	295.151
Goud (ruw)..... Gram	83.058½	99.108½
Groenten (versche) .. KG.	130	3.871
Hout..... M ³ .	686,5	814,7
Letterhout..... KG.	11.864	6.312
Hidden.....	18.129	17.337
Katoen, ruwe.....	2.312	9.936
Koffie.....	252.253½	225.885
Mais.....	59.080	19.412
Rijst (gepelde).....	325	48
„ (ongepelde).....	—	—
Rum (50 %)..... L.	58.691	74.378
Suiker le product... KG.	481.475	4.297.610
„ 2e „ „ ..	2.500	—
Sinaasappelen.....	41.511	34.875
Idem..... stuks	183.500	179.901
Vruchten (versche)... KG.	1.120	329
Zemelen.....	25.660	57.570

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's Gravenhage, October '26.
Dr. Josephine van Anrooy, Max Wober; *Ir. F. W. 't Hooft*, De maximum-bevolking van Nederland.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, October 1926.

Prof. Dr. M. J. Bonn, Rationalisering als finanziaelles Problem; *Dr. M. Palyi*, Der Zahlungsbilanz-ausgleich bei einseitigen Wertübertragungen; *Dr. F. Sander*, Gesellschaft und Staat. Studie zur Gesellschaftslehre von Franz Oppenheimer; *Dr. F. Wilken*, Die Phänomenologie des Geldwertbewusstseins. (Unter besonderer Berücksichtigung von Gottls Theorie der „Wirtschaftlichen Dimension“); *Prof. Dr. V. Totomianz*, Genossenschaftswesen in Sowjetrußland.

Journal des Économistes. — Parijs, 15 October 1926.

Yves-Guyot, L'homme économique du XXe siècle; *Fernand-Jacq*, L'oeuvre de la Conférence de la Haye (octobre-novembre 1926); *N. Mondet*, Le ministère Poincaré; *J. Lefort*, Revue de l'Académie des Sciences morales et politiques (du 16 mai au 15 août 1926); *V. Brillard*, Le problème du logement; *M. Cavalier*, Les achats d'or et de devises par la Banque de France (loi du 7 août 1926); *J. B. Legros*, La fin de la grève des mineurs.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, September 1926.

Scheffler, Die Neugestaltung der Reichsbank.

Idem. — Jena, October 1926.

W. Eucken, Die Ursachen der potenzierten Wirkung des vermehrten Geldumlaufs auf das Preisniveau; *E. Böhler*, Amerikanische Finanzierungsmethoden.

Idem. — Jena, November 1926.

L. H. Geck, Thesen über Wesen und Aufgabe der theoretischen Sozialökonomik; *H. Vogel*, Amerikanische Betriebssysteme und ihre Anwendbarkeit auf das deutsche Wirtschaftsleben.

The Journal of Political Economy. — Chicago, October 1926.

A. W. Fehling, Education for business in Germany; *J. Viner*, Angell's „Theory of international prices“; *H. W. Peck*, The economic status of agriculture; *A. Berglund*, Our merchant marine and international trade; *C. S. Marsh*, General Lee and a school of commerce.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Juli—Aug. 1926.

A. Aftalion, Théorie psychologique du change; *A. Pose*, La théorie de la parité des pouvoirs d'achat et les faits; *J. Gaumont*, Les Fourieristes et le mouvement précoopératif.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, Augustus 1926.

Dr. O. von Zwiédineck-Südenhorst, Österreich am Scheidewege; *Dr. R. Kaysenbrecht*, Die Entwicklung der Agrarfrage in Sowjetrußland; *O. H. v. d. Gablentz*, Industriebureaokratie; *Dr. H. Pantlen*, Die Organisation der Binnenschiffahrt im Weltkriege; *H. Lenz*, Autorität und Demokratie in der Staatslehre des Hans Kelsen; *Dr. H. von Beckerath*, „Explication de notre Temps“; *K. Oldenberg*, Wandlungen im privaten Versicherungswesen; *Dr. F. Kern*, Völkerkundliche Universalgeschichte.

Idem. — München, Leipzig, October 1926.

A. Sommer, Mitteilungen über ein bisher unbekanntes Werk Friedrich Lists; *Fr. Beckmann*, Der deutsche Bauer im Zeitalter des Kapitalismus; *R. Kaysenbrecht*, Die Entwicklung der Agrarfrage in Sowjetrußland, II; *O. Wittschieben*, Die finanzielle Rechtsstellung der Länder nach der österreichischen Verfassung; *H. W. Brann*, Rousseaus Einfluss auf die Hegelsche Staatsphilosophie in ihrer Entwicklung und Vollendung; *O. Hintze*, Das Gesetz der Macht; *E. Salin*, Bachofen als Mythologe der Romantik; *H. L. Stoltenberg*, Entgegnung.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, October 1926.

Prof. Dr. A. Löwe, Wie ist Konjunkturtheorie überhaupt möglich? Dr. L. V. Birck, Moderne Scholastik. Eine kritische Darstellung der Böhm-Bawerkschen Theorie; Dr. R. Wilbrandt, Das Ende der historisch-ethischen Schule II; A. Tschajanow, Die volkswirtschaftliche Bedeutung der landwirtschaftlichen Genossenschaften; Dr. J. Plenge, Kapital und Geld.

Finanz-Archiv. — Stuttgart, Berlin, Jrg. 43, Bnd. II.

Dr. C. Krämer, Die deutsche Finanzpolitik der letzten Jahre und ihre Rolle unter den Wirtschaftbestimmenden Faktoren; E. Tospann, Finanzwirtschaft in Niederländisch-Indien; Dr. C. H. P. Inhulsen, Die englischen Finanzvoranschläge für das Jahr 1926/27; Dr. E. Stern, James Mill als Anhänger der Steuerprogression; G. Schanz, Die gegenseitige Besteuerung von Reich, Ländern und Gemeinden (Gemeindeverbänden).

The Geographical Journal. — Londen, October 1926.

C. R. Niven, The Kabba province of the northern provinces, Nigeria; M. Terry, Through northern Australia: report of the Terry Australian expedition; E. Heawood, Some early county maps; The landfall of Columbus.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 October 1926.

Prof. Dr. H. Blink, Herstel van Perzië als economisch gebied; Joh. J. Hanrath, Geografische elementen in de ontwikkeling der kunstzijde-industrie. Een literatuur-overzicht, I. Algemeene problemen.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 October 1926.

G. Nypels, Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut; E. L. K. Schmiilling, De groote omvang, de aard en beteekenis der braakligging van de bouwgronden op Java en Madoera in den inlandschen landbouw; H. Ch. G. J. van der Mandere, Het mandatenstelsel van den Volkenbond; C. R. M., De verdediging van Nederlandsch-Indië, (nabetrachting); L. J. van Dijk, De beperking van het vergaderrecht in Ned.-Indië.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, Augustus 1926.

Ir. H. M. J. Hart, Belangstelling in het Civiel Weduwen- en Weezenfonds; Dr. H. M. Hirschfeld, Het volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië; Dr. W. M. F. Mansvelt, Het jaarverslag van de Javasche Bank over 1925/26; Ir. E. P. Wellenstein, Het Britsch-Indische belastingonderzoek.

The American Journal of International Law. — Concord, N.-H., October 1926.

M. O. Hudson, The progressive codification of international law; J. Y. Brinton, The mixed courts of Egypt; D. P. Myers, Representation in League of Nations council; W. Pollak, The eligibility of British subjects as judges of the Permanent Court of International Justice.

Rechtsgeleerd Magazijn. — Haarlem, Jaarg. 45, afl. 4/5.

Mr. H. Mulderijé, Afwikkeling van termijnzaken in goederen volgens Amsterdamsche beursconditiën; Mr. G. van Slooten Azn., Kinderspel en rechtsontwikkeling.

Revue Générale de Droit International Public. — Parijs, Jan.—April 1926.

A. de Lapradelle, Paul Fauchille (1853—1926). Sa vie, son oeuvre; Le Fur, L'affaire de Mossoul (déc. 1925); J. Morellet, Le principe de la souveraineté de l'État et le droit international public; C. G. Ténékidès, La compétence de la Cour permanente de justice internat. en matière de procédure consultative; E. Mahaim, La Conférence des ministres du travail, tenue à Londres (15—19 mars 1926):

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 October 1926.

Mr. H. M. A. Schadee, Open brief; Prof. J. G. Ch. Volmer, De balans eener cultuurmaatschappij (Sumatra Rubber Cultuurmaatschappij Serbadjadi); M. J. H. Smeets, Het winst-begrip bij de toepassing der wet op de Inkomsten- en op de Dividend- en Tantiëmebelasting; Mr. Dr. P. J. Witteman, Wie is gedaagde in een proces gevoerd tegen een niet-bestaande N.V.? Prof. J. G. Ch. Volmer, De waardebeplating van incourante aandelen III; Mr. Dr. L. Janssen, Een fiscaal gevolg van kapitaalreductie bij de N.V.; A. E. C. van Saarloos, De fiscale afschrijving op verslijtbare activa in het licht der Indische ordonnantie Vennootschapsbelasting 1925.

MAANDCIJFERS. RIJKSPOSTSPAARBANK.

NOVEMBER	1924	1925	1926
Inlagen.....	f 9.083.041	f 9.867.110	f 10.626.137
Terugbetalingen ...	„ 10.121.261	„ 9.256.199	„ 9.830.970
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 299.818.223	„ 303.847.697	„ 313.318.078
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 43.826.900	„ 41.895.550	„ 41.876.050
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven.....	8.748	9.510	10.585
Aantal geheel afbetaald	8.713	7.156	6.846
Aantal in omloop op ultimo	1.966.678	1.984.301	2.012.604

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	November 1926		November 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	119.191		112.708	
Bijschrijvingen wegens:	1.230.644	397.048	968.124	360.539
a. Stortingen	522.720	102.333	406.006	77.526
b. Overschrijvingen:				
1. van andere rek.	707.827	278.652		282.914
2. van Ned. Bank.	97	16.030	2)	2)
c. And. onderwerpen Afschrijvingen wegens:	859.183	403.070	675.432	342.144
a. Cheques	204.781	68.743	169.138	53.303
b. Overschrijvingen:				
1. van andere rek.	620.986	278.652		282.914
2. van Ned. Bank.	754	55.638	2)	2)
c. And. onderwerpen Gezamenlijk tegoed op ult ^o		85.077		455.391
Bedrag der belegging ¹⁾		57.378		69.931

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, tezamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

²⁾ Sinds Juli 1926 overschrijvingen Ned. Bank afzonderlijk.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	November 1926		November 1925	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	57.436	f 3.421.193.000	52.942	f 2.462.079.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	43.590	„ 3.034.823.000	39.351	„ 2.116.431.000
	1.585	„ 11.024.000	1.737	„ 9.957.000

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	November 1926		November 1925	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentinstellingen	f 11.8	21.560	f 14.7	15.734
Girobetalingen aan particulieren	„ 21.9	78.727	„ 21.1	63.060
Geldomzet.				
Ontvangsten	„ 5.1.	7.125	„ 4.8	6.288
Betalingen	„ 6.8	28.828	„ 6.5	25.162
Part.rekeninghouders	„ 18.4 ¹	28.639 ²	„ 16.9 ¹	25.719 ²
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	„ 8.5	3.047 ²	„ 9.8	2.751 ²

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1926.						1914
	31 Dec.	27-31 Dec.	20-24 Dec.	13-18 Dec.	28 D. '25 -2 J. '26.	29 D. '24 -3 J. '25	
Amsterdam Partic. disc.	3 1/2	3 1/2	3 3/8-7/16	3 3/8-7/16	3 1/2-3/4	3 1/4	3 1/8-3/16
Prolong.	—	4-1/2	4	3 3/4-4	4-5	3 1/2-4 1/2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld ..	4-5 1/2	3-5 1/2	3 1/2-4	3 1/2-4 3/4	2 1/2-5 1/2	1-4 3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/2	4 1/2-9/16	4 1/2-9/16	4 1/2-9/16	4 7/8	3 1/2-7/8	2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ..	5-10	4 1/2-10	4 1/2-6	4 1/4-6 1/2	7-11	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d...	4 7/8	4 7/8-5	5	4 7/8	6 3/4	—	—
56-90 d...	4 3/4	4 3/8-7/8	4 3/4-7/8	4 1/2	6 3/4	—	2 1/8-1/2
Waren-wissel.	5 3/4	5 3/8-6	5 3/8-7/8	5 1/4-1/2	8 3/8-3/4	—	—
New York ¹⁾ Call money	5-1/4	5-6 1/4	4 1/2-6 1/4	4 1/2-5 1/4	6-1/4	4 1/2-5 3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 7/8	3 7/8	4	4	3 3/8	—	—

1) Call money-koers van 31 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
28 Dec. 1926	2.49 15/16	12.12 1/2	59.56	9.90 1/2	34.77 1/2	100 1/8
29 „ 1926	2.49 15/16	12.12 1/2	59.56	9.90	34.77 1/2	100 1/8
30 „ 1926	2.49 15/16	12.13	59.44	9.89 1/2	34.77 1/2	100 1/8
31 „ 1926	—	—	—	—	—	100 1/8
1 Jan. 1927	—	—	—	—	—	—
3 „ 1927	2.49 15/16	12.12 1/2	59.42 1/2	9.87 1/2	34.77 1/2	100 1/8
Laagste d.w. ¹⁾	2.49 15/16	12.12 1/2	59.42	9.87	34.75	100
Hoogste d.w. ¹⁾	2.50	12.13 1/2	59.58	9.92	34.80	100 3/8
27 Dec. 1926	2.50	12.13 1/2	59.58	9.89 1/2	34.77 1/2	100 1/8
20 „ 1926	2.50	12.13	59.51	10.15	34.80	100 1/8
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 1/2	59.26	48.—	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
28 Dec. 1926	48.33	35.30	7.40	1.30	11.38	38.25
29 „ 1926	48.34	35.30	7.40	1.31	11.15	38.15
30 „ 1926	48.30	35.30	7.41	1.32 1/2	11.27	38.17 1/2
31 „ 1926	—	—	7.40	1.30	—	—
1 Jan. 1927	—	—	—	—	—	—
3 „ 1927	48.30	35.30	7.40	1.32	11.20 1/2	38.36
Laagste d.w. ¹⁾	48.27 1/2	35.15	7.38	1.25	11.10	38.10
Hoogste d.w. ¹⁾	48.36	35.35	7.42	1.35	11.45	38.36
27 Dec. 1926	48.34	35.30	7.41 1/2	1.30	11.26	38.18
20 „ 1926	48.38	35.30	7.40	1.30	11.24	38.07 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	2)	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.
2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Helsing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Montreal 1)
28 Dec. 1926	66.85	66.65	63.30	6.30	103 3/4	2.49 7/8
29 „ 1926	66.85	66.67 1/2	63.17 1/2	6.30	103 3/4	2.49 7/8
30 „ 1926	66.85	66.65	63.15	6.30	103 3/4	2.49 3/4
31 „ 1926	—	—	—	6.30	103 3/4	2.49 7/8
1 Jan. 1927	—	—	—	—	—	—
3 „ 1927	66.85	66.70	63.65	6.30	103 3/4	2.49 1/2
Laagste d.w. ¹⁾	66.80	66.60	63.10	6.28	103	2.49 3/8
Hoogste d.w. ¹⁾	66.87 1/2	66.70	63.65	6.32	104	2.50 1/8
27 Dec. 1926	66.80	66.66	63.20	6.30	103 3/4	2.50
20 „ 1926	66.85	66.65	63.05	6.30	103	2.49 7/8
Muntpariteit	66.80	66.67	66.67	6.26 1/2	105 1/2	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
Laatst bekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Jan. 1927 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- dis- conto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 1/2	12.12 1/2	5
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.42 1/2	6
Parijs *)	100 Franc	48.—	9.87 1/2	6 1/2
Brussel **)	100 Belg.	34.59	34.77 1/2	7
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.88	—
Zürich *)	100 „	48.—	48.30	3 1/2
Praag	100 Kronen	50.41 ¹	7.40 1/2	5 1/2
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.30	7
Boedapest	100 Pengö	50.41 ¹⁾	43.62 1/2	6
Boekarest	100 Lei	48.—	1.32	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.80 1/2	10
Belgrado	100 Dinar	48.—	4.40 1/2	7
Stamboel	Turksch £	10.93	1.26	—
Athene	100 Drachme	48.—	3.15**	11
Milaan *)	100 Lira	48.—	11.20 1/2	7
Madrid *)	100 Peseta	48.—	38.36	5
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.12 3/8	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.70	5
Oslo *)	100 „	66.67	63.65	4 1/2
Stockholm *)	100 „	66.67	66.85	4 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	55.02 1/2	—
Warschau	100 Zloty	48.—	27.50	9 1/2
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.50	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	7
Reval (Estland)	100 Estl. Mk.	0.66 1/2	0.66 1/2	8
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	6.29 1/2	7 1/2
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.40	48.00 3/8	5 1/2
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4876	2.49 1 1/2	4
Montreal	Canad. \$	2.4876	2.49 1/2	—
Mexico	Mex. Dollar	—	1.17	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ²	1.03 1/2	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.97	0.88 1/2	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ³	0.29 3/8	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.9080 ²	0.30	—
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.45 1/2	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.54 1/2	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 1/2	8.90	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.52 1/2	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 1/2	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 1/2	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.00 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	0.6220	0.62 1/2	—
Guatemala	Peso	0.0415	0.0415	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 1/2	2.47 1/2	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.24 1/2	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.807	0.91 3/8	5
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00 3/8	—
Kobe	Yen	1.24	1.22 1/2	6.57
Hong Kong	Dollar	—	1.21 1/4	—
Shanghai	Taël	—	1.49	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.41 1/4	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.23 1/2	—
Bangkok	Tical	0.914	1.14	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.26	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 1/2	12.09	—
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.45	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 1/2	12.14	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 1/2	12.14	—

1) Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. 2) Goudpeso. 3) Milreis Goud.
*) Not. te Amsterdam. Overige not. part. opgave. **) 5 frank = 1 Belga.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
28 Dec. 1926	4,85½	3,96½	23,84½	40,02
29 " 1926	4,65½	3,96½	23,83	40,02
30 " 1926	4,85½	3,96	23,78½	40,02½
31 " 1926	4,85½/16	3,94½	23,78¾	40,02
1 Jan. 1927	—	—	—	—
3 " 1927	4,85½/16	3,95½	23,78½	40,02½
4 Jan. 1926	4,85½/8	3,82	23,80	40,24
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81½	40½/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Dec. 1926	23 Dec. 1926	28 D. '26 1 Jan. '27 Laagste/Hoogste	1 Jan. 1927
Alexandrië	Piast. p. £	97½	97½	97½/16	97½
Athene	Dr. p. £	393½	390	383	293
Bangkok	Sh. p. tical	1/10½/8	1/10½/8	1/10½/8	1/10½/8
Budapest	Pen. p. £	27.77	27.77	27.72	27.82
B. Aires	d. p. \$	46½/16	46½/32	46½/8	46½/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/52½/32	1/52½/16	1/6	1/6½/16
Constantin	Piast. p. £	957½	962½	955	970
Hongkong	Sh. p. \$	1/11½/8	1/11½/8	1/11½/8	2/0
Kobe	Sh. p. yen	2/0½/8	2/0½/8	2/0½/8	2/0½/8
Lissabon	d. per Esc.	217½/32	217½/32	2½	23½/64
Mexico	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo	d. per \$	50½	50½/4	50	50½/8
Montreal	\$ per £	4.85½/8	4.85½/8	4.85½/8	4.85½/8
R.d. Janeiro	d. per Mil.	57½	57½	57½/16	57½/8
Shanghai	Sh. p. tael	2/5½	2/5½/16	2/4½	2/5½/8
Singapore	id. p. \$	2/3½/16	2/3½/16	2/3½	2/3½/8
Valparaiso	\$ p. £	39.76	39.83	39.62	39.69
Warschau	Zl. p. £	43½	43½	42	45

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

	Londen	N.York		Londen
27 Dec. 1926	—	—	27 Dec. 1926	—
28 " 1926	24½/16	54	28 " 1926	84/11½
29 " 1926	24½/16	54	29 " 1926	84/11½
30 " 1926	25½/16	54½/8	30 " 1926	84/11½
31 " 1926	25	54	31 " 1926	84/10½
1 Jan. 1927	25½/16	—	1 Jan. 1927	—
2 Jan. 1926	31½	68½/8	1 Jan. 1926	84/11
20 Juli 1914	24½/16	54½/8	20 Juli 1914	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Dec. 1926	31 Dec. 1926
Saldo bij de Nederlandsche Bank	—	f 3.270.036,61
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 1.903.000,13	" 2.078,67
Voorschot op ult. Nov. 1926 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting	" 49.351.034,90	" 49.351.034,90
Voorschotten aan de koloniën	" 2.066.879,14	" 439.085,07
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatschuldbrieven	" 17.600.000,—	" 18.850.000,—
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 19.360.582,59	" 27.226.612,54
Vordering op het Staatsbedrijf der P. T. en T. 2)	—	—
Id. op andere Staatsbedrijven 2)	" 50.348,03	" 150.348,03

Verplichtingen.	25 Dec. 1926	1 Jan. 1927
Voorschot door de Nederl. Bank	f 581.570,76	—
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" 111.361.000,—	f 111.361.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 39.720.000,—	" 37.720.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank	—	—
Zilverbons in omloop	" 13.285.650,—	" 13.294.017,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2)	—	—
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds 2)	" 10.367.529,78	" 10.478.090,27
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 2)	" 16.415.655,72	" 25.121.512,93
Id. aan andere Staatsbedrijven 2)	" 590.000,—	" 590.000,—
Id. aan diverse instellingen 2)	" 35.913.887,04	" 36.124.027,24

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.
2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	25 Dec. 1926	1 Jan. 1927
Totaal	f 3.570.000,—	f 1.112.000,—
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	—	—
Indische Schatkistprom. in omloop	" 800.000,—	" 800.000,—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	—	—
Muntbiljetten in omloop	" 32.923.000,—	" 32.975.000,—
Ten voordeele van Ned.-Indië geboekte beleggingen van het Ned.-Ind. muntfonds	" 3.171.000,—	" 3.171.000,—
Idem van de Ned.-Ind. Postspaarbank	" 711.000,—	" 515.000,—
Te goed bij 's Rijks kas	" 7.733.000,—	" 10.920.000,—
Te goed bij de Javasche Bank	" 26.302.000,—	" 25.429.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Januari 1927.

		Activa.	
Binnenl. Wis.	Hfdbk. f	57.278.833,36	
sels, Prom.	Bijbnk. "	8.459.329,85	
enz. in disc.	Ag.sch. "	17.451.305,77	f 83.189.468,98
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—	—
Idem eigen portef.	f	187.176.757,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		—	" 187.176.757,—
Beleeningen	Hfdbk. f	60.616.389,94	
incl. vrsch.	Bijbnk. "	13.235.128,12	
in rek.-crt.	Ag.sch. "	77.953.669,47	
op onderp.		—	f 151.805.187,53
Op Effecten	f	146.154.215,03	
Op Goederen en Spec.		5.650.972,50	" 151.805.187,53
Voorschotten a. h. Rijk		—	—
Munt en Muntmateriaal		—	—
Munt, Goud	f	60.823.535,—	
Muntmat., Goud		352.513.297,35	
	f	413.336.832,35	
Munt, Zilver, enz.		27.580.276,76	
Muntmat., Zilver		—	" 440.917.109,11
Effecten		—	—
Belegging Res.fonds	f	7.047.619,01	
id. van ½ v. h. kapit.		3.999.573,70	" 11.047.192,71
Gebouwen en Meub. der Bank		—	" 5.142.000,—
Diverse rekeningen		—	" 67.621.760,96
	f	946.899.476,29	
		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		7.047.731,06	
Bijzondere reserve		8.800.000,—	
Bankbiljetten in omloop		865.705.630,—	
Bankassignatiën in omloop		2.062.292,75	
Rek.-Cour. Het Rijk	f	1.446.606,05	
saldo's: Anderen		29.638.915,70	" 31.085.521,75
Diverse rekeningen		—	" 12.198.300,73
	f	946.899.476,29	
Beschikbaar metaalsaldo	f	260.591.665,60	
Op de basis van ½ metaaldekking		80.820.976,70	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is:		1.302.958.325,—	
Voornaamste posten in duizenden guldens.			

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kingsperc.
	Munt	Muntmat.				
3 Jan. '27	80.824	352.513	865.706	33.148	260.592	49
27 Dec. '26	60.997	352.513	817.063	30.512	271.369	52
20 " '26	61.116	352.513	814.070	33.441	271.882	52
13 " '26	61.262	356.281	825.670	21.036	275.450	52
6 " '26	61.370	356.281	845.838	22.251	270.364	51
29 Nov. '26	61.590	356.281	849.236	18.595	271.008	51
4 Jan. '26	40.188	401.315	912.277	41.332	274.184	49
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
3 Jan. 1927	83.189	—	151.805	187.177	67.622
27 Dec. 1926	56.759	—	129.960	187.078	63.917
20 " 1926	57.216	—	129.280	183.807	66.701
13 " 1926	60.481	—	125.763	181.718	62.274
6 " 1926	63.402	—	133.921	180.952	65.783
29 Nov. 1926	61.038	—	139.178	182.314	59.073
4 Jan. 1926	94.626	—	138.209	246.941	42.172
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van ½ metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
13 Nov. 1926	1.021	1.523	1.199	929	610
6 " 1926	1.021	1.629	1.005	909	600
30 Oct. 1926	1.045	1.647	1.011	905	612
23 " 1926	1.045	1.486	1.172	901	631
16 " 1926	1.048	1.537	1.080	899	688
14 Nov. 1925	969	1.631	794	979	215
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. metaal-schulden	Beschikb. metaal-saldo
25 Dec. 1926	226.500		321.000	68.500	148.600
18 " 1926	226.250		325.500	68.000	147.550
11 " 1926	226.750		330.000	67.000	147.350
4 Dec. 1926	198.147	28.845	328.772	72.793	147.292
27 Nov. 1926	198.135	28.590	327.479	69.633	147.863
20 " 1926	198.299	28.263	331.885	68.640	146.990
13 " 1926	198.370	28.065	337.036	63.803	146.757
26 Dec. 1925	182.572	41.112	352.774	41.826	145.358
27 Dec. 1924	133.647	52.810	276.780	99.868	111.902
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
25 Dec. 1926		139.340		***	58
18 " 1926		141.700		***	57
11 " 1926		142.380		***	57
4 Dec. 1926	12.139	21.905	89.848	57.023	57
27 Nov. 1926	12.146	22.358	95.533	46.570	57
20 " 1926	12.311	23.120	95.135	49.983	57
13 " 1926	12.446	25.741	95.552	49.254	56
26 Dec. 1925	15.848	21.207	63.751	78.756	57
27 Dec. 1924	32.406	16.433	73.809	76.948	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbijl.	Gov. Sec.
29 Dec. 1926	151.119	140.785	296.461	56.250	246.248
22 " 1926	151.943	141.285	297.614	56.250	247.377
15 " 1926	152.093	139.889	291.226	56.250	240.615
8 " 1926	153.234	139.634	289.414	56.250	238.822
1 " 1926	152.876	139.694	285.783	56.250	234.863
24 Nov. 1926	152.975	138.005	284.736	56.250	233.958
30 Dec. 1925	144.556	144.731	296.777	56.250	245.896
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
29 Dec. '26	34.168	96.659	11.632	131.343	30.084	21
22 " '26	31.338	76.279	12.135	107.940	30.408	25 $\frac{5}{8}$
15 " '26	28.878	76.313	11.146	108.098	31.954	26 $\frac{1}{8}$
8 " '26	36.153	68.725	8.806	111.585	33.349	27 $\frac{3}{8}$
1 " '26	42.258	69.673	9.191	117.827	32.932	25 $\frac{1}{8}$
24 Nov. '26	33.328	74.371	23.808	100.826	34.720	27 $\frac{1}{8}$
30 Dec. '25	64.088	103.281	8.362	160.682	19.576	11 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	20.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buit.l. ¹⁾	Wis-sels	Waarvan op het buitenl.	Beleeningen
30 Dec. '26	5.549	1.864	341	83	4.437	11	2.083
23 " '26	5.549	1.864	341	84	3.642	12	2.155
16 " '26	5.549	1.864	341	83	3.563	13	2.194
9 " '26	5.549	1.864	341	82	3.801	16	2.235
2 " '26	5.549	1.864	341	81	5.101	16	2.117
31 Dec. '25	5.548	1.864	321	66	4.184	10	2.518
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culieren	Staat
30 Dec. '26	36.000	5.576	5.010	52.907	5.894	14
23 " '26	36.450	5.575	4.738	52.234	5.324	47
16 " '26	36.450	5.566	4.892	52.536	5.284	29
9 " '26	36.700	5.559	5.137	53.294	5.262	30
2 " '26	36.700	5.535	4.388	53.332	4.805	14
31 Dec. '25	35.950	5.213	3.319	51.085	3.323.	12
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.
²⁾ Sluitpost activa. ³⁾ Except tegood bij Russische Staatsbank.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan als goud-tent. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Dec. 1926	1.805,9	170,3	472,0	1.412,7	29,4
15 " 1926	1.772,3	176,6	460,1	1.278,0	44,7
7 " 1926	1.755,0	176,6	478,8	1.267,9	143,3
30 Nov. 1926	1.755,0	176,6	418,4	1.286,3	321,3
23 " 1926	1.754,9	178,5	378,5	1.212,5	25,9
23 Dec. 1925	1.208,0	96,6	401,8	1.620,4	10,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Dec. 1926	91,0	527,0	3.298,1	585,4	219,3
15 " 1926	90,9	642,3	3.165,8	653,8	259,4
7 " 1926	90,9	604,7	3.290,9	528,3	302,5
30 Nov. 1926	91,1	581,4	3.374,5	528,3	332,5
23 " 1926	91,3	851,9	2.862,7	1.033,8	222,6
23 Dec. 1925	227,6	660,8	2.623,4	712,5	576,3
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Dec.; 30, 23 Nov. '26, 23 Dec. '25, resp. 77; 150; 104; 86; 323; 218 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste kosten in miljoenen Belgas.

Data	Goud		Zilver ¹⁾	Binnen-en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a/d. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
29 Dec.	620	447	38	492	37	400	1.789	17	201
22 " "	620	446	38	497	32	400	1.758	19	231
16 " "	620	442	38	492	32	400	1.758	16	224
9 " "	620	431	38	484	33	400	1.763	19	199
2 " "	620	428	38	473	40	400	1.769	23	183

¹⁾ Met ingang van 4 Nov. aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Dec. '26	2.830,7	1.491,6	121,3	562,3	384,1
8 " '26	2.828,4	1.406,7	121,1	604,7	391,0
1 " '26	2.829,6	1.401,9	126,5	645,5	368,2
24 Nov. '26	2.829,7	1.450,0	128,2	627,6	340,6
17 " '26	2.851,1	1.456,3	133,6	567,0	347,9
10 " '26	2.841,8	1.450,4	128,1	1.581,4	339,9
16 Dec. '25	2.701,6	1.449,3	108,4	619,1	352,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
15 Dec. '26	478,2	1.840,1	2.392,5	124,8	66,9	69,7
8 " '26	323,6	1.803,8	2.288,6	124,7	69,1	72,1
1 " '26	305,9	1.771,6	2.324,4	124,5	69,1	72,2
24 Nov. '26	299,9	1.774,1	2.262,3	124,4	70,1	73,3
17 " '26	308,1	1.750,3	2.301,1	124,9	70,4	73,7
10 " '26	300,4	1.750,8	2.264,9	124,9	70,7	74,0
16 Dec. '25	398,5	1.788,2	2.300,5	117,0	66,1	68,7

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 Dec. '26	690	14.342	5.531	1.660	18.778	5.780
1 " '26	691	14.375	5.521	1.678	18.888	5.780
24 Nov. '26	691	14.325	5.524	1.624	18.732	5.774
17 " '26	691	14.289	5.543	1.658	18.812	5.772
10 " '26	691	14.312	5.544	1.641	18.821	5.770
9 Dec. '25	722	14.052	5.417	1.683	18.536	5.343

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 Januari 1927.

De berichtsperiode, welke dit overzicht omtrent de fondsenmarkten omvat, betreft de laatste week van het jaar. Gewoonlijk is dan de omvang van de omzetten gering en zijn er ook uit anderen hoofde geen opmerkelijke gebeurtenissen te vermelden. Ditmaal echter is dit anders geweest. Vooral de beurs van Berlijn heeft een uitbarsting van levendigheid te zien gegeven, welke de herinnering heeft doen opkomen aan de tijden van heftige agitatie van enkele maanden geleden. Daarbij is het koerspeil opgedreven tot een hoogte, welke ver uitgaat niet alleen boven het niveau van den aanvang van het jaar, doch welke ook alle noteeringen sedert den overgang tot het opmaken van de balansen in gouden marken overtreft. Het sterkst gevraagd waren montaan-aandeelen, zooals Essener Steinkohle, Mannesmann, Stahlverein, Rhein Stahl, enz. Voorts traden bank-aandeelen naar voren en van deze weer in het bijzonder aandeelen Barmer Bankverein en Disconto Gesellschaft.

Ook de fondsenmarkt van Londen heeft een opmerkelijke spanning vertoond, hetgeen moet worden toegeschreven aan de nieuwe conversievoorstellen van de regeering. Aanvankelijk was de beleggingsmarkt hierdoor eenigszins gedrukt, doch toen Donderdag jl. het prospectus werd uitgegeven, kon een scherp herstel intreden. Dit was hoofdzakelijk het gevolg van de omstandigheid, dat een sinking fund van £10.000.000 per jaar in de aflossing van de nieuwe 4 pCt. Consols zal voorzien gedurende tien jaren. Dit in aanmerking genomen, is het rendement niet hooger dan dat van de oudere beleggingsfondsen, zoodat de nieuwe obligaties geen mededinging op de beleggingsmarkt behoeven te veroorzaken. Ook de verschillende aandeelen bleken vast te zijn gestemd.

Te Parijs daarentegen is de handel zeer beperkt gebleven. De beurs daar ter plaatse wordt nog steeds geleid door de schommelingen van de buitenlandsche betaalmiddelen en daar deze in den laatsten tijd vrijwel op een vasten grondslag zijn geplaatst — als gevolg van de valuta politiek van de Bank van Frankrijk — kon men op de fondsenmarkt geen aanleiding tot ingrijpen vinden.

Te New York is het einde van het jaar eenigszins onregelmatig geweest. De grondtoon kon echter tamelijk vast blijven en de noteeringen van de vooraanstaande fondsen bewogen zich in de nabijheid van de hoogste punten van het afgelopen jaar. Tot de opgewekte tendens heeft ook medegewerkt het feit, dat de stroom van extra dividenden nog geen einde heeft genomen. Over het algemeen koestert men de verwachting, dat ook het komende jaar in dit opzicht een gunstigen aanblik zal vertoonen. De geldmarkt is vrij ruim gebleven.

Ten onzent was de markt kalm, doch eveneens met een goeden grondtoon. De beleggingsmarkt heeft bijna geen gevolgen ondervonden van de hooge noteeringen voor prolongatie. Konden hier en daar sommige inheemsche obligatiesoorten niet geheel en al weerstand bieden aan den druk van de geldmarkt — hoewel de koersverliezen zich beperkt hebben tot fracties van procenten — voor enkele buitenlandse soorten bestond ruime belangstelling, o.a. voor de Fransche spoorwegobligaties, voor de Bulgaarsche Vluchtelingenleening, de 6 pCt. preferente aandeelen der Belgische spoorwegen, enz. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1921: 105 $\frac{7}{8}$, 106; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99 $\frac{1}{16}$, 99 $\frac{9}{16}$, 99 $\frac{15}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië: 97 $\frac{1}{16}$, 97, 97 $\frac{3}{32}$; 5 pCt. Mexico Goud £20—100: 44 $\frac{7}{8}$, 44 $\frac{1}{2}$; 5 pCt. Brazilië 1903 £100: 74 $\frac{1}{4}$, 73 $\frac{5}{16}$, 74 $\frac{7}{16}$; 8 pCt. Sao Paulo: 104 $\frac{7}{8}$, 104 $\frac{1}{4}$, 105 $\frac{1}{4}$.

De rubbermarkt is eenigszins achteruitgelopen, hetgeen in direct verband heeft gestaan met de noteeringen van het product. De daling is echter beperkt gebleven en is niet ontstaan door aanbod van eenige beteekenis, doch eerder door gebrek aan vraag. De omzetten waren dan ook zeer klein, dat alleen in aandeelen Rubber Cultuur Maatschappij „Amster'am" eenige handel is voorgekomen; de minder courante soorten hebben zich volkomen op den achtergrond bewogen. Amsterdam Rubber: 325 $\frac{1}{2}$, 323, 326 $\frac{1}{4}$; Deli Batavia Rubber: 255, 253 $\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 465, 466 $\frac{1}{2}$, 465; Indische Rubber: 368, 369, 369 $\frac{1}{2}$; Kali Telepak: 315, 318 $\frac{1}{2}$, 310; Kendeng Lemboe: 416, 421 $\frac{1}{4}$, 421 $\frac{1}{2}$; Ned.-Indische Rubber & Koffie: 330; Oost-Java Rubber: 347 $\frac{1}{2}$, 342, 337 $\frac{1}{2}$; R dam Tapanoeli: 153, 154 $\frac{1}{4}$, 152 $\frac{1}{4}$; Serbalja'i: 326 $\frac{1}{2}$, 325, 327 $\frac{1}{2}$; Sumatra Caoutchouc: 289, 291 $\frac{1}{2}$, 292; Sumatra Rubber: 376, 375, 373; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 194, 194 $\frac{1}{2}$.

De tabakmarkt heeft zich geheel in overeenstemming met de rubberafdeeling bewogen. Tegen het einde van de berichtsweek echter ontwikkelde zich hier voor de vooraanstaande Sumatrasoorten eenige vraag, vermoedelijk in

verband met het feit, dat insiders thans eenig overzicht kunnen verkrijgen omtrent de kwaliteit van den in het voorjaar te verkoopen tabak uit oogst 1926. Over het algemeen is men hieromtrent gunstig gestemd, al zijn de verwachtingen dan ook niet al te hoog gespannen. Voor de Javasoorten bestond voorbijgaand goede belangstelling, als gevolg van berichten, dat de oogst over het algemeen goed is uitgevallen, zoodat men hier en daar wellicht Javatabak als omblad voor sigaren zal kunnen gebruiken, inplaats van Sumatratabak. Arendsburg: 589 $\frac{1}{2}$, 592, 598 $\frac{1}{2}$; Besoeki Tabak: 309, 305, 300, 309 $\frac{1}{2}$; Deli Batavia: 447, 444 $\frac{1}{8}$, 450; Deli Mij.: 424, 425, 429; Oostkust: 197 $\frac{1}{4}$, 194, 191, 193; Senembah Mij.: 415 $\frac{1}{2}$, 411 $\frac{1}{2}$, 418 $\frac{1}{4}$.

De afdeeling voor suikeraandeelen is zeer kalm gebleven. Een uitzondering dient te worden gemaakt voor aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam", waarvoor voortdurend ruime vraag bestond, waarschijnlijk in verband met het vooruitzicht, dat op 3 Januari een interim dividend van 15 pCt. betaalbaar zou worden gesteld. De overige aandeelen uit deze rubriek zijn veel rustiger geweest en hebben zelfs hier en daar van een reactie blijk gegeven. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 182 $\frac{1}{4}$, 183 $\frac{1}{4}$, 186 $\frac{1}{4}$; Handelsvereniging Amsterdam: 697 $\frac{1}{4}$, 701, 694 $\frac{1}{4}$ (ex div.); Java Cultuur Mij.: 396 $\frac{1}{2}$, 392, 394 $\frac{1}{4}$ (ex div.); Kalibagar: 436, 439 $\frac{1}{2}$, 434, 442; Alaron: 279 $\frac{1}{4}$, 277; Ned.-Ind. Suiker Unie: 270 $\frac{1}{2}$, 263, 271 $\frac{1}{2}$; Poerwodjo: 118 $\frac{1}{4}$, 119 $\frac{1}{2}$, 122; Sindanglaet: 438 $\frac{1}{2}$, 435; Tjepper: 715, 718; Watoetoelis Poppoh: 793, 790, 794.

Petroleum-aandeelen zijn geheel beheerscht door den koersloop van aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. Hier zijn de fluctuaties veel geringer geweest dan een week geleden. Ook ten aanzien van dit fonds werden enkele aankopen uitgevoerd in het vooruitzicht van het interim dividend ad. 10 pCt. op 5 Januari en dit is dan ook vermoedelijk de oorzaak geweest, dat op den laatsten beursdag van de berichtsweek een herstel van enkele procenten plaats heeft gevonden. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 378, 372 $\frac{1}{2}$, 375; Geconsolideerde Holl. Petr. Cy.: 189 $\frac{1}{2}$, 187 $\frac{1}{4}$, 187 $\frac{1}{2}$; Kon. Petroleum Mij.: 397 $\frac{1}{4}$, 394 $\frac{1}{4}$, 397 $\frac{1}{2}$; Perlak Petroleum: 69 $\frac{1}{2}$, 71 $\frac{1}{4}$, 70; Peudawa: 32 $\frac{1}{8}$, 31 $\frac{1}{2}$, 30.

Scheepvaart-aandeelen bleven nagenoeg verwaarloosd; de koersen hebben geen verandering van eenige beteekenis te zien gegeven. Holland-Amerika Lijn: 57 $\frac{1}{2}$, 59 $\frac{1}{4}$, 61; Java-China-Japan Lijn: 126 $\frac{3}{8}$, 126 $\frac{1}{4}$, 127 $\frac{1}{4}$; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95 $\frac{1}{4}$, 95 $\frac{1}{4}$, 96 $\frac{1}{2}$; Ned. Scheepvaart Unie: 180, 179, 181 $\frac{1}{2}$; Stoomvaart Mij. Nederland: 173 $\frac{1}{4}$, 173 $\frac{1}{2}$.

Van binnenlandsche industriële aandeelen is opnieuw de aandacht op aandeelen in kunstzijde-ondernemingen gevestigd door een reactie van de koersen. Nieuwe berichten omtrent prijsverlagen of toeneming van concurrentie zijn niet bekend geworden, doch langzamerhand valt een neiging tot realisatie op te merken, indien niet bepaald gunstige factoren bekend worden. Aandeelen Jurgens hadden een tamelijk ruime markt bij vrijwel onveranderde koersen. Voor aandeelen Philips Gloeilampenfabrieken bestond goede belangstelling. Aandeelen Algemeene Norit Maatschappij waren aangeboden in verband met de door de beurs als ongunstig beschouwde correspondentie tusschen enkele belanghebbenden. Centrale Suiker Mij.: 125 $\frac{1}{4}$, 125 $\frac{1}{4}$, 125 $\frac{1}{4}$; Algemeene Norit Mij.: 93 $\frac{1}{4}$, 92 $\frac{1}{8}$, 91; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 76 $\frac{3}{8}$, 75, 76; Jurgens: 170 $\frac{3}{8}$, 174, 176 $\frac{3}{8}$; Maekubee: 84 $\frac{3}{8}$, 82 $\frac{1}{4}$, 82 $\frac{7}{8}$; Ned. Kunstzijdefabriek: 191 $\frac{1}{2}$, 185 $\frac{1}{4}$, 184 $\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampenfabriek: 384, 385, 390 $\frac{1}{4}$.

Mijnaandeelen konden hun noteeringen lichtelijk verbeteren, waarbij echter de handel klein is gebleven. Algemeene Exploratie Mij.: 97 $\frac{1}{4}$, 100, 102; Müller & Co.'s Alg. Mijnbouw Mij.: 63, 64 $\frac{1}{2}$, 64 $\frac{1}{4}$; Redjang Lebong: 223 $\frac{1}{4}$, 223 $\frac{1}{4}$; Singkep Tin Mij.: 416, 424, 426 $\frac{1}{4}$.

Bankaandeelen hebben geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven. Amsterdamsche Bank: 161 $\frac{1}{2}$, 161, 162; Incasso Bank: 118 $\frac{1}{2}$; Javasche Bank: 360; Koloniale Bank: 239, 241, 245; Ned.-Ind. Handelsbank: 175, 173, 176; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 159 $\frac{1}{2}$, 158 $\frac{1}{2}$, 159 $\frac{1}{4}$; R'damsche Bankvereniging: 86, 86 $\frac{1}{4}$, 86 $\frac{1}{2}$; Twentsche Bank: 141.

De Amerikaansche markt was kalm, doch geheel in overeenstemming, wat de noteeringen betreft, met de aanwijzingen van Wallstreet. Dientengevolge is over het algemeen van eenigen achteruitgang sprake geweest. American Can Cy.: 210, 203, 198; Anaconda Copper: 97 $\frac{1}{4}$, 96 $\frac{1}{2}$, 98; Studebaker: 55 $\frac{3}{8}$, 54 $\frac{3}{8}$, 54 $\frac{1}{2}$; United States Steel Corp.: 159 $\frac{1}{2}$, 158 $\frac{1}{4}$, 159 $\frac{1}{8}$; Atchison Topeca: 168 $\frac{3}{8}$, 165 $\frac{1}{4}$, 168 $\frac{1}{8}$; Baltimore & Ohio: 107 $\frac{1}{2}$, 107 $\frac{1}{4}$, 109 $\frac{1}{8}$; New York Ontario & Western: 25, 26 $\frac{1}{16}$; Union Pacific: 164 $\frac{1}{2}$, 165 $\frac{1}{4}$, 165 $\frac{1}{8}$; Wabash Railway: 42 $\frac{25}{32}$, 42 $\frac{11}{32}$, 42 $\frac{15}{32}$.

De noteering voor prolongatie bewoog zich gedurende het grootste deel van de berichtsperiode boven 4 pCt., om daarna tot 3 $\frac{1}{4}$ pCt. achteruit te loopen.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

4 Januari 1927.

Ook in de afgelopen week hebben eenige feestdagen het zakendoen onderbroken. Als gevolg daarvan zijn de omzetten niet belangrijk geweest. Alleen heeft Chicago zeer de aandacht getrokken door het buitengewoon zwakke verloop van de tarwemarkt, speciaal voor den December termijn. Deze termijn sloot op 31 December op 132½, terwijl de prijs den vorigen dag nog 138⅝ was en op 21 December, de hoogste notering van de maand, 142¼. De Mei termijn was aan veel mindere fluctuaties onderhevig en waar in den loop van de maand de prijzen van den December- en Mei-termijn vrijwel dezelfde waren, waarbij nu eens December, dan wederom Mei het hoogste noteerde, is op 31 December de prijs van December, dus van locotarwe, tot 6 cent onder dien van Mei gedaald. Hierbij moet gebrek aan opslagruimte een groote rol gespeeld hebben. Niet alleen is de voorraad van tarwe groot, doch ook maïs heeft een zeer grooten zichtbaren voorraad, die nog maar steeds toeneemt. Dientengevolge is ook de Decembertermijn van maïs aan dezelfde invloeden onderhevig geweest.

De Vereenigde Staten hebben getracht door lagere prijzen meer aan den wereldhandel deel te nemen, doch zij zijn daar slechts in geringe mate in geslaagd. De tarwe, die Europa van Noord-Amerika ontvangt, is in hoofdzaak Canadeesche. Winnipeg is dan ook betrekkelijk weinig door de operaties van Chicago beïnvloed geworden en hetzelfde geldt voor Argentinië, ofschoon ook daar de laatste dagen de prijzen gedaald zijn, wat evenwel voornamelijk aan toestanden in dat land zelf is toe te schrijven. De berichten omtrent de oogstresultaten blijven zeer gunstig en de kwaliteit is buitengewoon goed. Men verwacht spoedig ruime verschepingen. In de afgelopen week waren zij reeds aanmerkelijk grooter dan in de voorafgaande weken, evenwel was verreweg het grootste gedeelte bestemd voor niet Europeesche landen. Daar de vrachtenmarkten vast gebleven zijn, is er over het algemeen in de prijzen der Platatarwe niet veel verandering ingetreden. Alleen heden waren zij niet onbelangrijk lager. Intusschen zijn ook de verschepingen van Australië toegenomen, zoodat weldra het Zuidelijk Halfrond in belangrijke mate aan de behoeften van Europa zal bijdragen. Waar ook Rusland regelmatig met verschepen voortgaat, zal weldra de overwegende positie van Noord-Amerika ernstig bedreigd worden. Het totaal der verschepingen was zeer groot en ofschoon de handel in Europa weinig levendig was, moet toch gezegd worden, dat de markten zich vrij goed gehouden hebben, want de prijsverschillen zijn niet bijzonder groot. De hoeveelheid tarwe onderweg naar Europa is aanmerkelijk toegenomen en is nu zeer groot in vergelijking met een jaar geleden, namelijk 5,2 miljoen tegen verleden jaar 3,1 miljoen quarters. Dat de markt niet meer gedaald is, bewijst de groote behoefte, die Europa heeft. Dit wordt nog eens bevestigd door de verlangde raming van den Duitschen oogst, wat het waarschijnlijk maakt, dat ook de omringen-

de landen wat minder geoogst zullen hebben dan aanvankelijk opgegeven is. Intusschen zal het feit, dat geen enkel groot exportland een slechten oogst heeft en verschillende een zeer goeden oogst hebben, zijn invloed ten slotte toch moeten doen gelden. Dit is trouwens uitgedrukt in den zooveel lageren prijs, waarvoor tarwe te koop is, die over twee maanden hier zal aankomen. In de Rotterdamse termijnmarkt staat Januari genoteerd ca. 14,65 en Maart 13,65.

Rogge is een van de weinige artikelen, die in hoofdzaak van Noord-Amerika afhangen. Dientengevolge gingen ook in Europa de prijzen op en neer met de prijzen te Chicago, die op hun beurt weder sterk beïnvloed werden door de fluctuaties van de tarwemarkt. Zoo is ook de locorogge op 31 December te Chicago scherp gedaald, doordat ook blijkbaar dit artikel niet voldoende kon worden opgenomen. De Meitermijn sluit evenwel op 2 Januari op 99¼ tegen 99¼ op 24 December, zoodat van een eigenlijke daling der prijzen niet gesproken kan worden. De kooplust voor rogge is in Europa slechts matig. De verschepingen van Noord-Amerika zijn in hoofdzaak voor Duitschland en Holland bestemd. Aangezien zij nog niet groot zijn en de voorraad van rogge in de Vereenigde Staten nog zeer ruim is, valt het op, dat de prijzen zich daar zoo goed handhaven. In Russische rogge kwamen er slechts weinig afdoeningen tot stand.

Maïs. In de maïsmarkt heeft zich niets bijzonders voorgedaan. De verschepingen van Argentinië gaan voort op ruime schaal en daar de aanvoeren in de meeste Europeesche markten eveneens ruim waren, is de premie voor direct leverbare maïs veel geringer geworden en in sommige markten is zij vrijwel geheel verdwenen. Toch moet men zeggen, dat de maïs goed wordt opgenomen, maar waar Argentinië niet alleen zeer veel maïs verkocht heeft voor verscheping gedurende de eerstvolgende maanden, maar bovendien nog dagelijks met zeer ruime kwantiteiten aan de markt is, kan men niet anders verwachten, dan dat de ruime verschepingen zullen voortduren, totdat die van den nieuwen oogst van La Plata zullen beginnen. De berichten over dezen oogst luiden nog steeds gunstig, zoodat er ten slotte weinig berichten zijn om de markt te prikkelen. De voornaamste reden, die men kan geven van het feit, dat regelmatig groote zaken gedaan worden, is dan ook, dat de prijzen laag zijn. De hooge prijzen voor rogge hebben dan ook de consumptie van maïs op het Continent sterk vermeerderd. In de Engelsche markt waren de zaken minder belangrijk en vooral op de ladingenmarkt ging er zeer weinig om. Toch is ook daar nog weinig sprake van een depressie der locomarkt, al is evenals op het Continent hier en daar de premie voor spoedige levering bijna geheel verdwenen.

Terwijl de Donau regelmatig voortgaat met verschepen, vallen de hoeveelheden, vergeleken bij die van La Plata toch in het niet. Voor latere verscheping blijven de Donau-huizen maïs offreeën tot tamelijk concurrerende prijzen, doch slechts weinig zaken komen tot stand.

Zooals reeds boven medegedeeld, zijn de prijzen in Chi-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Febr.	Maïs Jan.	Lijnzaad Febr.
31 Dec. '26	132½	67¼	45¾	11,10	5,25	14,25
24 " '26	139¼	72¼	45¾	11,30	5,40	14,70
31 Dec. '25	186¼	80—	41¼	15,08	8,20 ¹⁾	16,47
31 Dec. '24	175¼	127½	59¾	15,80	11,10	23,75
31 Dec. '23	104¼	69¾	45¼	11,20 ²⁾	9,40	19,10 ²⁾
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

1) Per Februari. 2) Per Januari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	3 Jan. 1927	27 Dec. 1926	4 Jan. 1926
Tarwe (Hardwinter II) .. ¹⁾	15,30	15,60	17,50
Rogge (No. 2 Western) .. ¹⁾	12,10	12,20	11,40
Maïs (La Plata)	161,—	169,—	202,—
Gerst (48 lbs. malting) .. ²⁾	214,—	213,—	188,—
Haver (Canada 3)	11,40	11,60	10,90
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. ¹⁾	11,80	11,95	14,80
Lijnzaad (La Plata)	362,—	370,—	374,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Dec. 1926- 1 Jan. 1927	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	26 Dec. 1926- 1 Jan. 1927	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe	29.513	1.682.074	1.235.209	—	13.842	22.046	1.695.916	1.257.255
Rogge	9.840	286.677	312.922	—	1.940	500	288.617	313.422
Boekweit	251	23.173	23.502	—	1.621	340	24.794	23.842
Maïs	10.987	983.594	829.473	300	126.275	83.572	1.109.869	913.045
Gerst	1.104	409.370	339.765	300	13.541	11.650	422.911	351.415
Haver	—	164.393	221.263	—	2.831	1.251	167.224	222.514
Lijnzaad	2.091	215.932	234.492	400	198.120	72.921	414.052	307.413
Lijnkoek	4.900	252.753	197.890	—	—	—	252.753	197.890
Tarwemeel	4.305	113.538	122.826	118	28.570	20.200	142.108	143.026
Andere meelsoorten	365	15.727	10.190	—	—	—	15.727	10.190

cago tamelijk scherp gedaald. Er zijn dan ook offertes van Noord-Amerika geweest tot zeer gereduceerde prijzen, doch deze zijn nog zooveel hooger dan die van La Plata, maar, dat exportzaken van Noord-Amerika vrijwel uitgesloten zijn. Er zijn enkele partijen Noord-Amerikaansche maïs naar ons land onderweg, doch de prijzen, die daarvoor gevraagd worden, zijn zoo hoog, dat zij weinig belangstelling trekken.

Gerst. Slechts weinig zaken zijn er in gerst tot stand gekomen en de prijzen zijn vrijwel onveranderd gebleven. Vooral in verhouding tot maïs is de gerstmarkt nog steeds zeer vast te noemen. De verschepingen zijn wat afgevallen en daar er zich nergens groote voorraden bevinden, is het niet te verwachten, dat er spoedig een belangrijke prijsverlaging zal intreden.

Haver is nog steeds een vrijwel verlaten artikel. In de Engelsche markt wordt nu en dan La Platahaver verhandeld, doch in de overige Europeesche markten hebben de omzetten weinig te beteekenen. Ook in Noord-Amerika fluctueerde dit artikel slechts zeer weinig en waar op 31 Decembèr de andere graansoorten te Chicago zoo'n scherpe daling ondergingen, valt het op, dat de haverprijzen vrijwel onveranderd bleven.

SUIKER.

In de afgelopen verslagweek verkeerden de Suikermarkten in kalme, doch vaste stemming.

F. O. Licht verlaagde zijne raming van den Europeeschen bietsuiker oogst weder tot 6.840.000 tons (vorige raming 6.948.000).

Een en ander gaf dezen Statisticus aanleiding eene nieuwe raming van den Europeeschen bietsuiker oogst voor 1926/27 te publiceeren, welke hier volgt in vergelijking met de oogsten 1925/26 en 1924/25:

	1926/27	1925/26	1924/25
	Raming		
	Tons		
Duitschland	1.640.000	1.595.161	1.575.684
Tsjecho-Slovakije	1.050.000	1.487.920	1.409.703
Oostenrijk	78.000	78.145	75.000
Hongarije	175.000	166.286	202.354
Frankrijk	680.000	746.913	827.472
België	240.000	332.170	400.105
Holland	275.000	306.970	329.244
Denemarken	151.000	182.000	140.000
Zweden	21.000	204.497	135.000
Polen	550.000	588.770	494.854
Italië	310.000	182.000	422.000
Spanje	260.000	250.000	260.000
Rusland	975.000	1.050.000	458.375
Andere landen	435.000	300.000	348.000
Totaal	6.840.000	7.470.832	7.077.791

In New York stegen de noteringen op de termijnmarkt als volgt:

	Sp. C.	Dec.	Maart	Mei	Juli
slot voorafgaande week	5.08	3.18	3.25	3.30	3.37
opening verslag	5.08	3.16	3.25	3.32	3.39
slot	5.15	Jan.	3.32	3.38	3.45
		3.25			

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 21.000 tons, de versmeltingen 45.000 tons tegen 51.000 tons in 1925 en de voorraden 189.000 tons tegen 60.700 tons.

In Cubasuiker kwamen eenige afdoeningen tot stand tot stijgende prijzen van 3.31 d.c. tot 3.37½ d.c. & fr. New York.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 25 Dec.	6.135	1.524	3.343
Nieuwe oogst	—	49.639	45.979
Tot. sed. 1/12/25 tot 25/12/26	4.726.206	*94.221	*64.774
Werkende fabrieken	—	79	77
Weekexport 25 Dec.	27.596	41.177	5.729
Nieuwe oogst	—	11.972	35.833
Tot. export sedert 1/1 tot 25/12	4.619.020	*21.633	*42.333
Totale voorraad 25 Dec.	101.151	145.146	23.850

* Nieuwe oogst.

In Engeland was de markt eveneens kalm gestemd, doch ontstond aan het einde der week ten gevolge van de hogere noteringen te New York betere kooplust.

De noteringen op de Londensche termijnmarkt waren als volgt:

Dec.	Sh. 18/4½	Aug. 1927	Sh. 19/1½
Mrt. 1927	„ 18/10½	Dec.	„ 17/3
Mei	„ 19/0¾		

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Dec.	985.000	1.049.000	881.000
Tsjecho-Slovakije 1 Dec.	628.000	780.000	708.000
Frankrijk 1 Dec.	398.000	378.000	305.000
Nederland 1 Dec.	210.000	170.000	186.000
België 1 Dec.	129.000	169.000	148.000
Polen 1 Dec.	220.000	212.000	181.000
Engeland 1 Dec.	349.000	304.000	152.000
Europa	2.919.000	3.062.000	2.559.000
V. S. Atl. havens 29 Dec.	189.000	61.000	16.000
Cuba 25 Dec.	101.000	145.000	24.000

Totaal 3.209.000 3.268.000 2.599.000

De Java-markt was vast met goede kooplust, hoofdzakelijk voor vroege leveringen.

De stemming hier te lande was in navolging van de andere markten, kalm, hetgeen blijkt uit den weekomzet, welke 4000 tons bedroeg.

De noteringen luiden als volgt:

December f 22¼ koopers

Maart „ 22½ „

Mei „ 22½ „

Aug. „ 22¼ „

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centri- fugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Meijuni	Cuba's 96° c.i.f. Maart	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
3 Jan. '27	f 22 ¹³ / ₁₆	38/-	18; 2½	15/9	5,21
27 Dec. '26	„ 22 ⁷ / ₁₆	38/-	18; 1½	15/10½	5,08
4 Jan. '26	„ 17 ³ / ₈	31/9	13/9	11/1½	4,21
3 Jan. '25	„ 19¾	37/-	19/-	14/1½	4,65
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 ¹³ / ₃₂				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 22 December 1926.

De Amerikaansche katoenmarkt blijft kalm. Prijzen blijven fluctueeren, doch toonen weinig neiging tot verdere daling. Het Census Bureau Rapport van jl. Maandag vermeldde 15.542.000 geginde balen op 12 December jl., hetgeen minder was dan men verwacht had en dit beteekent, dat er nog ca. 3 miljoen balen gegind zullen moeten worden ten einde de laatste oogstschatting te bereiken. De cijfers der laatste jaren op hetzelfde tijdstip zijn:

1925	14.826.000 balen
1924	12.792.000 „
1923	9.549.000 „

Wanneer wij het cijfer van dit jaar van ruim 15½ miljoen balen geginde katoen vergelijken met de oogstschatting van 15 Augustus jl. van 15.248.000 balen, geeft dit wel stof tot nadenken over vroegtijdige oogstramingen. De Egyptische oogst vindt zijn weg naar Alexandrië en voorraden daar zijn grooter dan een jaar geleden. Locoverkopen in Liverpool waren de afgelopen week gering en bedroegen slechts 31.000 balen.

In de Amerikaansche garenmarkt is nog geen verbetering gekomen. Naar grove en medium garens, zoowel twist als weft, als ook ringarens bestaat weinig vraag, hoewel hier en daar wel flinke partijen tegen lage prijzen verkocht schijnen te zijn. De geboden, en in enkele gevallen geaccepteerde prijzen, moeten een aanzienlijk verlies voor den spinner beteekenen en het is geen wonder, dat enkele spinnerijen stop gezet hebben, hetgeen voordeliger schijnt te zijn dan tegen de huidige prijzen door te verkoopen. Voor het binnenland gaat vrij veel om in getwijnde garens. Het besluit van de Master Spinners Federation van jl. Vrijdag om alle beperkende bepalingen betreffende den werktijd in de Amerikaansche sectie op te heffen, kwam als een verrassing; met het oog op de minder loyale houding van sommige leden in de uitvoering der overeengekomen bepalingen, schijnt er echter voor de Federatie geen andere weg open te staan, ten einde haar waardigheid te kunnen ophouden. De tot nog toe binnengekomen berichten uit de verschillende spindistricten schijnen er op te wijzen, dat slechts weinig fabrieken hiervan gebruik hebben gemaakt om verandering in den werktijd te brengen. In Egyptische garens beperkt de vraag zich voornamelijk tot opruimingspartijtjes. In getwijnde garens gaat, zoowel voor het bin-

nenland als voor export op bescheiden schaal, wat om, speciaal in de fijnere nummers voor spoedige levering tegen zeer slechte prijzen. Er kon nog meer gedaan worden, indien de limites van koopers niet zoo laag waren.

In de doekmarkt bestaat een goele algemeene vraag, doch tot nu toe is er in den algemeenen toestand geen belangrijke verbetering gekomen. De markt is vast en de toon hoopvol; er zijn nog weinig orders en deze hebben betrekking op alle soorten. De binnenkomende vraag wekt goede verwachtingen voor het komende jaar en de op handen zijnde Kerstvacantie zal voor velen, die al langen tijd vruchteloos op orders gejaagd hebben, een welkome verpoozing beteekenen. Zoals wij echter reeds boven schreven, is de toon van de markt wel gunstiger, hoewel er van een aanzienlijke algemeene verbetering nog geen sprake is en de afzijdigheid van koopers moeilijk te overwinnen schijnt te zijn.

15 Dec. 22 Dec. Oost. koersen. 14 Dec. 21 Dec.

Liverpoolnoteringen. T.T. op Br.-Indië 1/5 1/5 1/5
F.G.F. Sakellaridis 13,40 13,75 T.T. op Hongkong 1/11 1/11 1/11
G.F. No. 1 Oomra.. 4,90 5,05 T.T. op Shanghai 2/5 2/4 1/4

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	31 Dec. 1926	24 Dec. 1926	17 Dec. 1926	31 Dec. 1925	31 Dec. 1924
New York voor Middling ...	12,95 c	12,95 c	12,55 c	20,70 c	24,85 c
New Orleans voor Middling	12,69 c	12,47 c	12,28 c	20,— c	24,50 c
Liverpool voor Middling ...	6,89 d	6,81 d	6,62 d	10,27 d	13,50 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '26 tot 24 Dec. '26	Overeenkomstige periode	
		1925	1924
Ontvangsten Gulf-Havens. } Atlant.Havens }	***	6492	5981
Uitvoer naar Gr. Brittannië	***	1325	1383
„ „ 't Vasteland etc.	***	2572	2243
„ „ Japan.....	***	586	463

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	24 Dec. '26	Overeenkomstig tijdstip	
		1925	1924
Amerik. havens.....	***	1656	1572
Binnenland	***	1991	1627
New York	***	86	212
New Orleans	***	482	459
Liverpool	814	479	487

KOFFIE.

Hoewel bij den overgang van het jaar de markt, zooals gewoonlijk, gedeeltelijk gesloten en de lust tot het ondernemen van nieuwe zaken beperkt was, viel in de stemming voor het artikel toch eenige beterschap te bespeuren. De wisselkoers in Brazilië bleef hangen op eene fractie onder 6 d. en daar de binnenlandsche koffiewaarde aldaar slechts zeer weinig veranderde, bleven ook de kost- en vracht-aanbiedingen van Rio en van Santos op prompte verscheping aanvankelijk onveranderd om daarna zelfs iets op te loopen. Op de thans geldende noteeringen kwam, vooral voor Santos, eindelijk weder iets meer vraag aan den dag, terwijl ook in gewasschen Centraal-Amerikaansche koffie s op aflading weder enkele zaken tot iets verhoogde prijzen tot stand kwamen. Ook aan de termijnmarkten was de stemming iets beter en ten onzent liepen de noteeringen voor het Santos-contract dooreen ca. 1/4 ct. en voor het Gemengd contract ca. 1 1/2 ct. op. In Robusta van Nederlandsch-Indië, in de eerste plaats in Palembang Robusta, bleef de stemming zeer vast en laatstgenoemde soort, welke in het midden der vorige maand nog 35 ct. cif voor prompte verscheping werd genoteerd en bij het afsluiten van het laatste weekbericht nog op 37 1/4 ct. stond, wordt thans 42 ct. gehouden. Volgens uit Indië ontvangen berichten zou deze scherpe stijging hoofdzakelijk te wijten zijn aan dekingsinkoopen en aan toenemende vraag voor eigen binnenlandsch verbruik, waarbij nog komt, dat de oogst min of meer ten einde begint te loopen. Merkwaardig is, dat door deze rijzing tijdelijk eene wanverhouding is ontstaan tusschen de prijzen van Palembang Robusta en die van de andere soorten Robusta van Sumatra. Benkoelen Robusta bijv., die in elk geval beter is dan Palembang, noteert thans

eenige centen onder deze soort en zelfs de veel betere Mandheling wordt nog onder den prijs van Palembang aangeboden.

Volgens telegrafisch bericht uit Brazilië zal de limiet der dagelijksche aanvoeren vanuit het binnenland van Sao Paulo naar de haven van Santos vanaf den 5n Januari door het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie worden verlaagd van 42000 balen op 36000 balen.

Uit de jaarcijfers, uitgegeven door de Firma Leonard Jacobson & Zonen, Alhier, waarin opgenomen is de loop der prijzen (in cents per 1/2 KG.) van Java Koffie vanaf 1811 en van Superior Santos Koffie vanaf 1835, blijkt, dat de hoogste en laagste prijzen van loco Superior Santos gedurende de perioden van rijzing en daling van af 1835 tot einde 1926 waren als volgt:

1835 — 29 — 35 c.
1837 — 28 — 22 — 25 c.
1839 — 27 — 29 1/2 c.
1848 — 18 — 15 c.
1863 — 40 — 41 — 40 c.
1868 — 26 — 23 — 25 1/2 c.
1874 — 64 1/2 — 69 1/2 — 50 — 55 — 52 c.
1883 — 22 1/2 — 21 — 28 1/4 — 25 — 33 c.
1887 — 37 1/2 — 55 1/2 — 48 1/2 — 54 — 43 1/2 — 49 c.
1899 — 20 — 18 — 18 1/2 — 17 — 20 1/2 c.
1900 — 20 1/2 — 28 1/2 — 24 1/2 — 25 — 20 c.
1903 — 18 — 15 1/2 — 21 1/2 — 20 1/2 — 22 c.
1916 — 53 — 92 — 51 — 44 — 46 1/2 c.
N.O.T.
1921 — 40 — 32 — 38 1/2 c.
1925 — 75 — 76 — 70 — 72 — 65 c.
1926 — 65 — 68 — 63 — 65 — 57 c.

Bij beschouwing van den loop der prijzen van alle jaren blijkt, dat de hoogste prijs van het afgelopen jaar slechts in 1874, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1924 en 1925 werd bereikt of overtroffen, terwijl zelfs de laagste prijs van het afgelopen jaar slechts overtroffen werd in 1873, 1874, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1924 en 1925. Wanneer de oorlogsjaren, toen ten gevolge van abnormale omstandigheden de prijzen van alles, ook van koffie, tot buitengewone hoogte stegen, worden uitgezonderd, blijven er dus in meer dan 90 jaren slechts enkele jaren over, waarin de koffieprijzen hooger waren dan in 1926 het geval was, al waren zij toen ook al belangrijk lager dan in 1925.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 86/6 a 87/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 88/6 a 90/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 70/9 a 71/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Jan./Febr. aflading, 42 ct.; Benkoelen Robusta, Dec./Jan. aflading, 39 1/2 ct.; Mandheling Robusta, Jan./Febr. aflading, 41 1/2 ct., alles per 1/2 KG. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteering werd aan het eind van het jaar voor Superior Santos meer in overeenstemming gebracht met de waarde van het oogenblik en daarom verlaagd van 59 op 57 ct. per 1/2 KG., doch voor Robusta werd zij verhoogd van 49 op 50 ct.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
4 Jan.	47 1/4	45 1/4	43 1/8	42	44 1/4	43 3/8	41 1/4	39 1/2
28 Dec.	46 3/4	44 3/4	43 3/4	—	43 1/8	41 1/4	39 1/2	—
21 „	46 1/2	44 1/2	42 3/4	—	42 1/4	41 3/8	38 1/2	—
14 „	47	44 3/8	43	—	42 1/2	40 7/8	38 1/2	—

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
3 Jan.	\$ 14,99	\$ 14,43	\$ 13,35	\$ 13,05
27 Dec.	„ 14,45	„ 13,92	„ 13,03	„ 12,70
20 „	„ 14,45	„ 13,90	„ 12,90	„ —
13 „	„ 14,38	„ 13,90	„ 13,07	„ —

Rotterdam, 4 Januari 1927.

THEE.

Het eenige nieuws, wat van de theemarkt valt te vermelden — zoowel Londen als Amsterdam hield vacantie — is de maandstatistiek over December van het Thee Etablissement te Amsterdam.

De aanvoeren in die maand bedroegen ruim 24.200 kisten,

een cijfer, dat ruim 7000 kisten hooger is dan een maand geleden en 13.000 kisten hooger dan een jaar geleden.

De afleveringen bedroegen ruim 16.000 kisten tegenover 21.900 kisten in November en 10.600 kisten in December 1925.

De voorraden in entrepôt zijn dus toegenomen met ruim 8000 kisten en bedroegen op ulto. December bijna 57.400 kisten. Deze hoeveelheid is ruim 8100 kisten hooger dan een maand geleden en 25.800 kisten hooger dan een jaar geleden.

De voorraden in handen van den handel bedroegen op het jaareinde ruim 32.100 kisten, een hoeveelheid, die bijna 13.000 kisten hooger is dan een jaar geleden. Ook deze statistiek maakt wel den indruk, dat de aanvoeren in verhouding tot de behoefte wat groot zijn, al zijn de voorraden in handen van den handel nog matig te noemen.

Amsterdam, 3 Januari.

COPRA.

In de afgelopen week was de markt zeer kalm gestemd. Aanvankelijk werden enkele stoomende partijen verhandeld tot f 31½, doch later gaf men tot f 31¼ af.

Het aanbod uit het Oosten blijft tamelijk klein, vooral daar Amerika in de Philippijnen betere prijzen schijnt te betalen.

De noteeringen zijn:

stoomende Nederl.-Indische f.m.s.,	f 31½
Jan./Febr. afl. „ „ „	„ 31¼
Febr./Mrt. „ „ „	„ 31%

IJZER.

In verband met de feestdagen zijn er weinig zaken gedaan, de toestand is dan ook vrijwel onveranderd. Op de Belgische markt is stafijzer weer iets zwakker geworden, plaatijzer echter ontkomt aan de dalende tendens en heeft zich zelfs een weinig verbeterd. Het zijn hier de Fransche fabrieken, die prijsconcessies doen als gevolg van de groote slapte op de binnenlandsche markt. In Engeland zijn de kooksprijzen verder teruggelopen en, hoewel nog niet aangeland op het niveau, waarop de ruwijzerproducten ze gaarne zouden zien, is de daling toch van dien aard, dat de ruwijzerproductie hoe langer hoe meer kan worden uitgebreid.

De Duitsche prijzen zijn voor Januari onveranderd gebleven, die van Lux III heeft het Roheisenverband echter met 6 Mk. verhoogd. Verder zijn enkele correcties op de prijzen voor Noord- en Zuid-Duitsland ingevoerd.

	Noteering in de week van		
	20/26 Dec. 1926	27 D. '26- 2 Jan. '27	28 D. '25- 3 Jan. '26
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesborough.</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	90/6	90/6	72/-
„ „ „ 3	88/-	88/-	69/-
„ „ „ 4	87/-	87/-	68/-
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	90/-	90/-	76/6
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3	600,—	540,—	367,—
Semi-phosphoreuse	640,—	580,—	382,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroheisen no. 1	88.—	88.—	88.—
„ „ „ 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.	93.50	93.50	93.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3 ..	82/6-85	82/6-85	60/-
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer	108-109	107/6-109	—
Plaatijzer 5 mM.....	125 127/6	125-127,6	—
„ 3 „	135/6-	135/6-	—
	137/6	137/6	

STEENKOLEN.

De stemming in Engeland is na de hervatting van het werk tamelijk opgewekt, niettegenstaande de vraag naar kolen aldaar nog niet voldoende is om hetzelfde aantal mijnwerkers, dat vóór de staking in de mijnen afdaalde, bezig te houden. Het embargo op den uitvoer van kolen is enkele dagen na afloop van de staking opgeheven en de prijzen toonen een neiging tot afbrokkelen. Op het oogblik zijn goede tweede klasse Durham kolen voor prompte levering tegen ca. 18/6 te koop. Het zou ons niet verwonderen, indien de markt in Engeland betrekkelijk spoedig op het niveau van een jaar geleden kwam te staan, indien op een of andere wijze de vrees, dat er in Mei a.s. een staking in de bitumineuze kolenvelden in de Vereenigde Staten zal uitbreken, kon worden weggenomen.

De prijzen hier te lande zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 14,40
Durham Ongezeefde	„ 13,80
Cardiff 2/3 Large 1/3 Smalls	„ 18,—
Schotsche Gezeefde	„ 14,85
Yorkshire Gewasschen Doubles ..	„ 17,85
Westfaalsche VETFÖRDER	„ 16,—
„ VETSTUKKEN	„ 18,—
„ SMEENOOTJES	„ 13,25
„ GASVLAMFÖRDER	„ 16,—
„ GIETCOKES	„ 16,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 14,—. Markt prijshoudend.

4 Januari 1927.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
3 Jan. 1926..	56.-/-	63.15/-	303.2/6	28.12/6	32.15/-
28 Dec. 1926..	56.7/6	64.10.-	297.17/6	28.17/6	32.15/-
20 „ 1926..	57.2/6	64.10.-	308.1/5	29.5/-	32.1/5
13 „ 1926..	57.7/6	64.10/-	307.12/6	29.5/-	33.-/-
4 Jan. 1925..	59.15/-	66.-/-	289.2/6	35.15/-	39.-/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VRACHTENMARKT.

Door de vele vacaties ging op de vrachtenmarkten slechts weinig om en de vrachten vertoonen nagenoeg geen verandering sinds het vorige bericht.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van de vrachten op de voornaamste markten in de maanden Januari en December van het vorige jaar.

Engeland (Wales).

Kolen.	Jan. 1926	Dec. 1926
Rouaan	4/-	5/-
Gibraltar	8/-	8/10½
Genua	10/-	10/3
Laş Palmas	8/9	9/6
Buenos Ayres	15/6	14/6

Kolen. Noord-Amerika.

West-Italië	\$ 3.15	\$ 3.85
Rio	„ 3.60	„ 4.25
Beneden La Plata hav. ..	„ 4.-	„ 9.-

Graan.

U.K.	3/1½ per qtr.	3/6 per qtr.
Antwerpen/Hamb. range	12½ c. 100 lbs.	16 ct.
West-Italië	3/1½ p. q.	21 ct. 100 lbs.
Griekenland	19½ ct. 100 lbs.	23 cts.
U.K./Continent	35/-	38/-

Graan.

Zuid-Amerika.

U.K./Cont. (San Lorenzo)	15/-	35/-
Middell. Zee („ „)	17/6	37/-
U.K./Cont. (Buen. Ayres)	13/9	33/9
Middell. Zee („ „)	16/3	35/3
U.K./Continent	15/-	—

Salpeter.

U.K./Continent	25/-	35/- nom.
Vereenigde Staten	\$ 5.25	\$ 5.50

Oosten.

Britsch-Indië U.K. Cont. ..	22/6 d.w.	30/- nom.
Saigon „ „	30/- nom.	32/6
Burma „ „	27/6	33/9
Wladivostock „ „	32/6	37/6 nom.
Australië (Zuid) „ „	43/-	47/6
Mauritius „ „	23/-	30/- tot 32/6

Donau.

Graan. U.K./Continent ..	19/- nom.	29/-
	Zwarte Zee.	
Graan. U.K./Continent	12/6	18/- nom.
	Middellandsche Zee.	

Erts.

Melilla/Rotterdam	5/7½	7/3
Bona/Rotterdam	4/6 nom.	6/3
Hornillo Bay/Middlesbr.	7/1½	8/-
	Golf van Biscaye.	

Erts.

Bilbao/Rotterdam	5/6	6/6
„ /Grangemouth	7/-	7/3
„ /Cardiff	6/6	6/6